

Šiame numery

Antanas Maceina apie ryšius su tėvyne.
 Oskaro Vladislavo Milašiaus Miguel Manara.
 Petro Pilkos eilėraščiai.
 Stasio Šalkauskio kūrybinės premijos laureatas: pokalbis su dr. J. Geinium.
 Dviskaita lietuvių rašomojo kalboj.
 Na, ir sugigeno!
 Lietuvių tautos ir valstybės istorija IV.
 Nauji leidiniai.
 Akademinės prosvaitės.

OSKARO V. MILAŠIAUS MIGUEL MANARA

VYTAUTAS A. JONYNAS

O. V. Milašius, MIGUEL MANARA. Šešių paveikslų misterija. Vertė Antanas Vaičiulaitis. Išeido Lietuviškos knygos klubas Chicagoje 1977 m. Grafika ir iliustracijos: V. O. Virkau. Spaudė "Draugo" spaustuvė, 4545W. 63rd St., Chicago, IL 60629. Leidinys 94 psl., kaina 4 dol., gaunamas "Drauge".

Visai buvo jį praminę. Vieni — prancūziškuoju Goethe kiti — prancūziškuoju Hoelderlinu. Jam pasimirus, poetas Paul Fort pareiškė, kad Milašiaus kūryba esanti gražiausia dovana, kokią Europa kada yra davusi Prancūzijai. Nesuigaudė nabagas, kad būtų buvęs mandagiau sakyti... "Kokią Lietuvą yra suteikusi Prancūzijai". Ačiū Dievui, kiti Milašiaus gerbėjai to trumparegiškumo neparodys. Ilgainiui bus vis labiau iškelti ir pabrėžiami lietuviškos pasaulėjautos pradai Milašiaus kūryboje. Pripažinkim, kartais ne visai ten, kur tikimės. Neretai "lietuviškum" bus paaiškinamas miglotos, pusiau-epigoninės eilės, o tokių dalykų poeto kūryboje, bent jaunystėje, kaip žinome, apstu. Retas kuris rašytojas taip pasidavdavo svetimom įtakom. Kiekvieno atveju Jacques Buge!) savo studijoje, galbūt pačioje išsamišiosios apie poetą — "Milosz en quiete du divin" — nepabūgęs gautinai sutapatint Milašiaus su Lietuva. Parafrazuodamas Oscar Wilde'ą, kuris praminė Milašių "vaikšiojančią poeziją" ("Voici Milosz-la Poesie"), J. Buge pavadinęs jį poetiniu Lietuvos įsikūnijimu — "Milosz-la Lituanie".

Jau vien tai turėtų skatinti kiekvieną lietuvių artimiau pažinti Milašiaus kūrybą. Galbūt, už vis labiau šiandien išsivijoj, nes savo kūryba, ir ypač savo gyvenimu, Milašius išreiškia tobulo Benamio, to

buvo savojo identiteto ieškojo dilemą. Užtat džiugu, kad šimet, kai pasaulis mini jo šimto metų gimimo sukaktį, išsivija ryžosi išleisti jo Miguel Manara vertimo antrąją laidą.

Ironiška, bet tai kūrinys, kuriame, galbūt mažiausiai lietuviškumo, mažiausiai to, ką vadintume mūsų pasaulėjauta. Bet ši misterija yra plačiausiai žinomu Milašiaus veikalui. Gal net per daug žinomui. Nustelbusiu kitus Milašiaus draminius bandymus. Bent to paties J. Buge nuomone, sakysim, "Mephiboseh" esąs tiek savo forma, tiek turiniu, tiek aplamai kūrybiniu požiūriu, kur kas granašnis ir brandesnis už M. Manarą. Šis kritikas taip pat vykusiai išryškina, kad Miguel Manara sudaręs vos pirmąją pakopą Milašiaus raidoj į visuotinesnį savęs pažinimą, vidinį skaidrėjimą, į tą kilmą aukštyn, kuriuo Milašiaus kūryba ir esanti nuostabi.

Sunku nesutikti su jo nuomone. Bet faktas lieka faktas, prancūzų visuomenėje Manara yra labiausiai girdėtu Milašiaus veikalui. Kai, sakysim, 1973 metais viena teatro grupė, vadovaujama Laurent Terzieff, pasižovė suvaidinti iki šiol laikomą nerealizuojamą scenoj ankstyvesnį Milašiaus dramos bandymą, vadinamąsias "Scenas iš Don Zuano", jai teko įrašyti skelbimą: "Rubezahl", pridėdant antruoju pavadinimu: "Scenes de Don Juan". Neįmanoma buvo kitaip perspėti publikos, kad rodomas visai naujas kūrinys, o ne Miguel Manara ištraukos.

Būtina tačiau bematant pridurti: jei išsprusiosio prancūzų visuomenėje Miguel Manara aukštai vertinamas, jei apie šį veikalą sakoma, kad jis "švytys valdovišku liepsnojimu, nelyginant Sirius, Milašiaus kūrybos žvaigždėtam skliaute" (A.

Rudens rytmečio saulėje

Nuotrauka Vytauto Maželio

Godoy?), tai angliskai kalbančiam pasaulyje Milašius beveik nežinomas. Kas be ko, vieną kitą anglų liškojo enciklopedijoje galima aptikti trumpytę biografine apybraižą. Ir tai ne visur. Ne ten, bent kur mums įdomu. Sakysim, tik naujausioji žydų enciklopedija — "Encyclopaedia Judaica" — ryžosi paskirti Milašiui 35 eilučių skiltelę. Ankstyvesnė žydų enciklopedijose jo vardas nebuvo minimas. Ne ką jaukia, pasidairius po indeksus. Pakanka pasklaidyti, sakysim, tokį, šiaip jau

plačiai naudojamą indeksą, kaip "Essay and General Literature Index", kad įsitikintumė, kaip mažai rašyta apie Milašių anglosakiniame pasaulyje. Septyniolieseim penkerių metų būvyje (1900-1975) indekso sudarytojai neaptiko nė vieno išsamesnio rašinio apie Milašiaus kūrybą. Ir tas poeto ignoravimas tuo nelaikėsi, kad prancūzų akimis Milašiaus įnašas lietuviškos literatūros istorijai jau vien todėl, kad jis suteikė naują interpretaciją Don Zuano legendai. "Mi-

Kertinė paraštė

Ryšiai su tėvyne

Red. pastaba. Neseniai pasibaigusio Ateitininkijos devintojo kongreso proga buvo atspausdintas leidinys "Ateitininkų kelis". Be kita ko, jame yra ir prof. dr. Antano Maceinos straipsnis "Ateitininkų darta ir dienos". Straipsnis parašytas ateitininkams, bet jo mūlytis yra aktualios visai išsivijai ir pavieniam jos nariui. Šia prasme ypač pabrėžtina antroji straipsnio dalis "Tremties sąmonė". Viena jos skyrelių, pavadintą "Ateitininkų ryšiai su tėvyne" čia perspausdiname, manydami, kad visa tai šiandien prasminga persiskaityti visiems.

Tremties sąmonė apsprendžia ir mūsų ryšius su tėvyne; ryšius, kurie šiandien yra virtę gana erzlais ginčo dalyku todėl, kad čia susikerta dvi neabejotinos tiesos: 1. reikia ryšių su tėvyne, 2. nereikia ryšių su tėvyne pavergeju. Nes krašto pavergejas veikia ne tiesiog, o per mūsų šiuos, su kuriais kaip tik privalome ryšių turėti. Jis veikia, prisidengdamas mūsų tautiškumu, mūsų kultūra, apskritai visais mūsų laimėjimais mokslo, meno, sporto srityse. Mes trokstame šių laimėjimų, bet mes neigiamė jais persimą "tarybinę" santvarką, nes šiuodu dalyku neturi vienas su kitu nieko bendro.

Bet kaip tik čia ir prasideda ryšių su tėvyne sunkenybės. Kiekviena užsienin vežama lietuviškoji vertybė turinti būti tarybinės santvarkos šauklė tarp šių dalykų, pavergejo pažiūra, esąs priežastinis santykis. Lietuviškasis menas, mokslas, sportas esą pasiekę aukšto lygio todėl, kad jie kūrėsi tarybinėje santvarkoje, pagrįstoje komunizmu. Kiekvienas kultūrinis reišinys užsienyje turis atskleisti sovietinės santvarkos pranašumą. Žinodami, kad šiuo reišinys mes turį savaime žavėtis ir jį išugdžiusia santvarka bei ideologija. Nuteikti mus palankiai mūsų krašto pavergeju yra tokių reišinių paslėptas tikslas. Nėra nė mažiausios abejonės, kad ateitininkija šį tikslą suvokia, todėl gėrisi atvežtomis iš krašto vertybėmis, nė kiek ne-

itaigaujama komunistinės ideologijos. Tačiau reikia šį sąmoningumą parodyti ir viešumoje, kaip kad viešumoje yra rodomos ir pačios vertybės: koncertai, parodos, paskaitos, sportinės varžybos. Ka'p tai padaryti, yra kiekvieno atvejo reikalas. Tačiau tiek kultūrinis reišinys lankanti publika, tiek patys šių reišinių atlikėjai turėtų būti informuojami, kad mes skiriame meną, mokslą, sportą nuo sovietinės santvarkos ir nuo komunistinės ideologijos, kad mes neregime tarp jų priežastingo ryšio; priešingai, kad mes žinome, jog visa tai išaugo, nepasant kultūriškai kliudomojo bei slėgiančiojo komunistinės ideologijos pobūdžio. Toks pabrėžimas bei viešas tuos ar kitu būdu pademonstravimas atskleistų ir mūsų pačių vidinį subrandimą; neįaukti to, kas eina iš tautos, su tuo, kas eina iš tautai primestos santvarkos bei pasaulėžiūros. Lietuva dar anaipatol nėra "tarybų šalis", kaip tai nori pasauliui itaigauti prispauždas. Atjungti Lietuvą nuo tarybinės santvarkos visų pirma savo sąmonėje ir šį atjungimą parodyti viešumai kiekviena pasitaikiusia proga būtų ateitininkų atsakymas į propagandines sovietų užmačias.

Antroji ryšių su kraštu pusė yra mūsų pačių lankymasis tėvyne. Ši pusė yra net keblesnė, negu nusiteikimas iš Lietuvos atvykstančiųjų mokslininkų, menininkų, sportininkų atžvilgiu. Kad ryšys su tėvyne turi likti gyvas, yra savaime aišku: pats tremtinių nusakymas gražia formule "jie paliko namus, bet nepalikė nei kovos, nei tautos" (K.K. Girnius) reikalauja tokio ryšio. Pajniava prasideda tada, kai reikia pabrėžti šio ryšio pobūdį. Sovietinės įstaigos perša pavienį ar grupinį lankymąsi krašte. Mes patys esame šio lankymosi atžvilgiu gana kritiški, nors iš esmės jo ir neneigiamė; kritiški todėl, kad anas p'šimas eina kaip tik iš tu, kurie mums nieko gero ne-

linki: ne tėvynės meilei žiebioti ar jai stiprinti esame kviečiami lankytis Lietuvoje; neneigiamė todėl, kad lankymas šioje tėvyne gali būti iš tikro mums atsporas šaltinis, teikiąs jėgų atremti nutautinimo įtakoms.

Atrodo, kad šį keblų klausimą būtų galima išpajnioti, skiriant tai, kas mums lankymosi metu rodoma, nuo to, ką mes patys norime paregėti. Tai, kas mums yra rodoma, yra vad. "tarybinės santvarkos laimėjimai": išaugusios poilsiavietės, nauji miestų kvartalai, nauji ar pagerinti keliai, išpuodingos dainų ar šokių šventės, parodos, koncertai, teatro vaidinimai. Visa tai esti sutelkta į tris keturis taškus, kuriuose ir lankydinami. Be abejo, visa tai pamatyti yra naudinga ir pamokoma. Baimintis šių "laimėjimų" nėra pagrindo. Bijoti, kad penkias dienas ar penkias savaites Vilniuje išbuves jaunuolis virs komun'stu, yra toks pat naiivumas, kaip ir tikėtis, kad penkias dienas ar penkias savaites Romoje išbuves žydas virs krikščionimi. Kas sugeba lietuviškas vertybes skirti nuo sovietinės ideologijos bei jos valstybinės sąrangos, tam anų laimėjimų patyrimas tik sustiprins jo sąmoningumą. Kas gi leidžiasi šių laimėjimų apsauginamas tiek, jog grįžtų palankus komunizmui, tas yra arba visiškai nesubrendėlis dvasioje, arba jau buvo palankus komunizmui ir anksčiau ir lankėsi krašte tik todėl, kad savo palankumą sustiprintų ir j sovietinę propagandą įsiungtų, tariamai radęs "irodymų" krašto "pažangoję".

Tačiau tai, ką besilankantieji krašte iš tikro nori paregėti, yra ne "tarybiniai laimėjimai" — tokių ir gal net didesnių laimėjimų Lietuva būtų pasiekusi savaime, kaip ji jų pasiekė trumpos laisvės metais, — bet lietuvis žmogus: kaip jis buvo ir jaučiasi tarybinės santvarkos apsuptys bei įtaigaujamas. Šios visų mūsų trokštamų paregėti pusės lankymosi organizatoriai ne tik nerodo, bet visomis priemonėmis besilankan-

čiusius nuo jos saugo. Lietuvio žmogaus būtis sovietinėje sąrangoje yra mums uždara. Žinoma, susitikimai su giminėmis, pokalbiai su vadovais ar partiečiais, patyrimai — krautuvėse, viešbučiuose, valgyklose, akylesnis žvilgis į bažnyčias, į knygynus, į bibliotekas neįaučiamai atskleidžia lietuvių nuotaiką. Kas lankosi be jokių akinių ir žvelgia atviromis akimis, tas lengvai pamato skirtingą tarp "tarybinių laimėjimų" kaip fasado ir lietuvių žmogaus vidaus. Kas tai pamato, grįžta sukrėstas ne fasado, o vidaus.

Šia prasme ateitininkai ir turėtų būti ruošiami. Tėvynė mums, esantiems sveturi, yra tasai Didysis Prasmuo, kuris mus šildo, stiprina ir skatina turti. Akivaizdžiai paregėti šį Didįjį Prasmę lietuviuose bei lygumato, paaušti jį jūros bei miškų ošime, išgirsti jį žmonių ryžte, jų maldose ir skunduose yra kiekvieno sveturi gyvenančio lietuvi širdies troškimas, pirmoje eilėje jaunimo, kuris, su šiuo Prasmeniu nesulie-

tes, iš tikro imtų kurti savo dvasioje. Lankytis Lietuvoje sveturi gimusiam bei augusiam lietuviui yra tokios pat prasmės bei reikšmės, kaip žydai lankytis Jeruzalėje, mahometonui Mekkoje, krikščioniui Romoje, nes šios vietovės ir yra gvyji prasmens, su ma savin čia tautos, čia religijos dvasia. Aplankyti ir regimai pajauti, šie prasmens perkelti ir reikiama dvasią į lankytojo vidų ir teikia jam jėgos gyventi čia dvasia ir už prasmens sienos. Užtat besilankantieji Lietuvoje ir turėtų visų pirma ieškoti šios prasmies — simbolinės reikšmės, o ne viršūnių medžiaginių "laimėjimų". Jie turėtų išmokyti šią prasmę rast, jai atsiverti, priimti ją į save ir parsivežti kaip stiprybės šaltinį išlaikyti nesuligugus' am sveturi. Šiam reikalui ateitinink ja yra ir turi būti ruošiami sąmoningai bei planingai. Susikūrus tokiai aiškiai sąmonei, lankymasis ateitininkų Lietuvoje būtų tik laimikis.

Antanas Maceina

(Nukelta į 2 psl.)

Oskaro V. Milašiaus Miguel Manara

(Atkelta iš 1 puslapio)

"Išpažintiniam" kūrinys, kuriame kritikai žiūri ne vien pornografiją, bet kas baisiau — sąskaitų suvedimą su tėvais — vėl pagrindinė tema yra tai, kad žemiškoji meilė išanti trumpalaikė ir iliuzinė, o vėlyvintele realybėje esąs Dievas, nes Dievas — Amžinybė. Moteris, ir lytinė meilė aplamai, tėra vien priemonė sielai pakilti į tyrosios meilės, Dievo meilės, artimybę. Visur tas pats nepasitiekiamas moterim, beširdė ir besielė kūniška būtybė.

Jei šiandien psichologai aiškina donžuaniskumą emocijų skurdyme, dvasinė impotencija, narcizizmas, grožėjimusi savimi, tai Milašiaus atveju susiduriame visumoj ne tiek su praregėjusiu savo niekybę padarais, kiek su kraštutinių sprendimų sutvėriniais. Gal kiek knygiskais. Gal todėl Armand Godoy, didelis Milašiaus gerbėjas (Milosz-le poète de l'Amour) pavadina Milašiaus donžuanizmą "platoniku" ir "donkichotišku".

Visa tai skaitytoji, kuris tikės, kad "Miguel Manara" bus pasakojama Don Zuano istorija, turi būti pranešta. Iš tiesų, kas yra donžuanizmas? Ką išaukia tas žodis mūsų sąmonėje? — Nesuklysim pasakę — mergišių, paleistuvų, mergaičių skriaudė. Na pridėkime — smagių nuotykių ieškojimą, savotišką sportininką, nuobodžiaujančių ponitūčių džiaugsmelį. Ne kažin kaip ryškūs šiandien mums jo bruožai. Bet jau vien Moljero ir Mozarto poveikį, tai Renesanso gaidynės padaras. Karštakojis, aistringas pietietis. Atsisakęs atgailauti, baubiasis No!!! opejoj, kai statula, pasivėrusi jo ranką, tempia jį liepsnosia. Tiesa, anglas Ričardsonas prasimanys Ersatzą, kažkokį Love-lasą, kurį, sugraudintą, privers atgailauti dorovinga Klarisa... Bet tikras donžuanizmas — maištaujantis žmogus, sukilęs prieš atgyvenusio moralės kodeksus, visuomenę, Dievą, nebijąs nusmeigti visų, kas jam pastoja kelią. Tokie maždaug yra stereotipinio donžuanio bruožai. Ne nuostabu, kad šis personažas kažkada žavėjo masių vaizduotę ir kad, legendai vystantis, atsiradavo tam tikrų retuavimų. Taip, sakysim, vėlesnės versijos Dangus pasigailėdavo Don Zuano. Nuskriaustos mergelės ašarų dėka, pramušgalvis išvengdavo pragaros liepsnų. Begėdiškiausiai užmūzino jo piešinį, žinoma, romantikai, emė akinti jo drugelišką tūpčiojimą nuo gėlelės kažkokiu "idealiu moters" ilgesiu. Bet tai buvo taip pat legendos žydėjimo metas, nes jį yra vaizdavę ir Baironas, ir Prosper Merimée ir mažiau žinomi rašytojai — A. Dumas (jaunasis), Blaze de Bury, Désiré Laverdan ir t.t. ir t.t., kiekvienas prasimanymas naujų situacijų, kiekvienas užbaigdamas savo melodramą nauju efektu.

Ką naujo ieša Milašius šios temos traktavimui? Kodėl prancūzai galvoja, kad jis išrenkė legendą iš orbitos?

Milašius yra ne kartą pareiškęs, kad jo tikslu buvo parodyti skaitytoji istorinį Miguel Manarą: "Istorinio požiūriu mano Manara yra grynai tiesa, nes aš vengiau bet kokį prasimanymų", rašė jis Jeanne-Yves Blanc. "Aš tepabandžiau, kaip poetas, atkurti Rancé tipo krėnėnų įvykių...". Kažką panašaus, atrodo, bus jį kalbėjęs ir Vaičiulaitis, kaip kad spėjama iš įvado. Sunku suabejoti jo nuodirdumu. Deja, pirmasis dalykas, kuris nuvilia skaitytoją yra tas, kad jam pasiūlyta, jog Milašius pernelyg skubiai susitvarko su istorine legenda, su tuo, kas išliko liaudies sąmonėje. O jūnai laki, spalvinga, trenkianti epochos garais. Jos nepažįstant, pirmą kartą veiksma tampa nevisai aiškiu.

Miguel Manara Vincentello y Leoni gimė Sevilijoje 1627 metais kilmingoj šeimoj, atklydusioj iš Korsikos. Jis buvo šešiuoju vaiku šeimoj. Bet vyresnysis brolis — pasimėta, būdamas praugiliu. Jaunesnysis tampa dvasininku. Lieka vien sesutė. Žodžiu, Miguel tampa di-

nastijos viltim. Užtat tėvas ugdo jame kario dvasią, pasakodamas apie mūšius, kuriuose pasižymėjo gentis. Motina, iš kitos pusės, mėgina uždegti jo vaizduotę, aukštindama jo akyse pamaldumą, istorijomis, kuriose Ispanijoje nestinga realizmo ir dramatiškumo. Deja, kaip kad rašo Mme Dussanne (jos rašiniu čia naudojames), maurai suniokoti Ispanijos žemę, o konkvistadorai jau spėję nusiaubti visus Eldorado Naujajame Pasulyje.

Migueliui teks pačiam susirasti savo gyvenimo pašaukimą ir jį jį randa netikėtai. Vieną dieną Sevilijoje vaidinamas Tirso de Molinos "Burlador", pjesė apie donžuaną — moterų niekintoją ir prapulį. Miguelis išeina iš vaidinimo sužavėtas. Burlador tampa jo gyvenimo idealu. Savaime aišku, jo meilės nuotykius lydi peštinės, pasalos, dvikovos. Nuostabu, Miguel "visur išeina laimėtoju. Jis prarandamas Don Zuano. Ar beverta sakyti, kad nuo tos akimirkos vos tik jis dėbėti moterišką pusę, ir toji jau spūda jo valioj. Ne visada, tiesa, jo paslaugumas ir elgsena mums suprantami. Taip, sakysim, kai vienas vyras ne laiku, neapsistebėjęs, grįžta iš medžioklės, jis randa jį maždaug "in medias res", žmonos glėbyje. Miguelis prisistato kas esąs, nusilenkia iki žemės ir ima girti čia pat žmonos kūniškuosius privalus. Ir paskui, neišvengiamoj dvikovo, jis nesiliauja pasakojes su visom smulkmenom aptvėrus virpulus, kol pagaliau persmeigia mirtinai nelaimingai.

Netrukus visa Sevilija kalba vien apie jį, ir tėvui nieko kito nelieka kaip skubiai išgrūsti jį Ispanijos šiaurės, iš ten Italijon. Iš čia jis pasuka Flandrijon, kur, įstojes svečiam vardu kariuomenės, kovoja su olandais. Ten jis elgiasi kaip dera malkintojai ir karininkai: lebauja, svetimoteliauja, lošia kortomis. Lošime, tarp kitko, jį lydi neišaiškinta sekė. Vienu atžvilgiu jis skiriasi nuo savo modelio-literatūrinio personažo. Pastarasis nevengdavo ir gatvinių moterų malonių, tuo tarpu kai Miguel Manara ju vengia. Jis taip pat nepakenčia, kad būtų keikšnuojami ir buruojama prieš Dievą jo akivaizdą.

Kaip bebūtų, jis pasižymi mūšiuose, ypač Berg-op-Zoom apsuptyje. Tai suteikia jam galimybę pasisakyti savo tikrą pavarde ir netrukus grįžti Ispanijon. Bet Madride jis sunkiai suserga. Visi mano, kad nepagyjamai. Tačiau jis pasveiksta. Atrodo, kad toji akistata su mirtim

Grįžęs į Seviliją, Miguelis vienos puošios metu trenkia ant stalo savo svečiams — sėda, šukeldamas: "Zvilgerkit, mylistos, ir šį raštą, ir jei jūs neapiktis jame savo vardu, tai neįvykt. Kalinkit ne mane, bet savo žmonas už jų negražumą". Pagaliau Miguel, gerai išauklėtas ispanas, kurs nepakenčia, kad draugai keikytų ir piktydžiautų jo akivaizdą bei trauktųsi keikynuose, susiremia su pačiu Dievu, suvedžiojdamas vienuolę. Ir ne šiaip sau kokia vienuolė, bet tą pačią Teresę

Miguelis susituokia su Jeronima (Milašius ją pavadina Girolama) Granadoj Dievo ir notaro akivaizdą. Iškelia šaunias vestuves, dalyvaujant gausiam būriui poetų-dainių, giedančių vestuvines liaupses. Visuomenė greitai aleidžia jam praecities išdykavimus. Jis teisėjauja ir valdininkauja Sevilijoj, kaip labai gerbiamas pareigūnas. Bet po trylikos skaudaus šeimyninio gyvenimo metų, Jeronima miršta taip staigiai, kad Migueliui tenka vienui vienam stebėti jos agoniją. Visa tai jį sužlugdo. Jis užsidaro vienuolyne, kur palaidota Jeronima, jį vėl gundono noras nusižudyti, vėl kankina haliucinacijos, pranašaujančios "jo paties mirtį. Ir taip jam klaidžiojant laukais, kažkas (ar ne ta pati Jeronima, klausiasi legenda) pakreipia jo žingsnius kopytelės pusėn, kur jį susitinka pirmą kartą. Atveda ten tą pačią dieną, kai jį renkas Caridad brolija. Nėra tai vienuoliai, bet pamaldūs pasauliečiai, kurie pasiskirsto pareigoms kas savaitę, bet kurių tikslu yra patarhanti pasmerktiesiems miriopi, padėję jiems išvėrti iki baismės valandų, po to pasifūpinant jų palaidojimo. Prieš tai brolijai įsteigiant savo skyrių, šių žmonių lavonai būdavo išmetami drauge su užmuštaisiais koridore arkliais į tarpekį maitvanagių penui.

Šiuo kartu Miguelis yra tikras, kad jis surado kelią, kurį jam rodo Jeronima. Jis uždega savo iškalbą brolijos narius, išprašo lėšų, suganizuoja ir pastato vargšams prieglaudą, kurios pastatas yra išlikęs iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

Vasarą palydint...

Silto, gražaus rudens dovanos

Nuotrauka Vytauto Mazelio

ik, dar pasitino jo geismą šėli. Jo elniškumui nebėra ribų. Sakysim, jis tyčia pasuka tolimon gintiną Korsikon, sužinojęs, kad ten gyvena mergina, kurios motiną būten suvedžiojęs jo tėvukas. Vėl jis prisistato svetima pavarde, painioja pinkles iki tos valandos, kada, turėdamas merginą savo valioj, jis nespėjamiu džiaugsmu askleidžia, kad jis jos neikras brolis. Toji skelia jam į ausį, užsiund visą giminę, svetimoteliauja, lošia kortomis. Lošime, tarp kitko, jį lydi neišaiškinta sekė. Vienu atžvilgiu jis skiriasi nuo savo modelio-literatūrinio personažo. Pastarasis nevengdavo ir gatvinių moterų malonių, tuo tarpu kai Miguel Manara ju vengia. Jis taip pat nepakenčia, kad būtų keikšnuojami ir buruojama prieš Dievą jo akivaizdą.

Kaip bebūtų, jis pasižymi mūšiuose, ypač Berg-op-Zoom apsuptyje. Tai suteikia jam galimybę pasisakyti savo tikrą pavarde ir netrukus grįžti Ispanijon. Bet Madride jis sunkiai suserga. Visi mano, kad nepagyjamai. Tačiau jis pasveiksta. Atrodo, kad toji akistata su mirtim

Grįžęs į Seviliją, Miguelis vienos puošios metu trenkia ant stalo savo svečiams — sėda, šukeldamas: "Zvilgerkit, mylistos, ir šį raštą, ir jei jūs neapiktis jame savo vardu, tai neįvykt. Kalinkit ne mane, bet savo žmonas už jų negražumą". Pagaliau Miguel, gerai išauklėtas ispanas, kurs nepakenčia, kad draugai keikytų ir piktydžiautų jo akivaizdą bei trauktųsi keikynuose, susiremia su pačiu Dievu, suvedžiojdamas vienuolę. Ir ne šiaip sau kokia vienuolė, bet tą pačią Teresę

Miguelis susituokia su Jeronima (Milašius ją pavadina Girolama) Granadoj Dievo ir notaro akivaizdą. Iškelia šaunias vestuves, dalyvaujant gausiam būriui poetų-dainių, giedančių vestuvines liaupses. Visuomenė greitai aleidžia jam praecities išdykavimus. Jis teisėjauja ir valdininkauja Sevilijoj, kaip labai gerbiamas pareigūnas. Bet po trylikos skaudaus šeimyninio gyvenimo metų, Jeronima miršta taip staigiai, kad Migueliui tenka vienui vienam stebėti jos agoniją. Visa tai jį sužlugdo. Jis užsidaro vienuolyne, kur palaidota Jeronima, jį vėl gundono noras nusižudyti, vėl kankina haliucinacijos, pranašaujančios "jo paties mirtį. Ir taip jam klaidžiojant laukais, kažkas (ar ne ta pati Jeronima, klausiasi legenda) pakreipia jo žingsnius kopytelės pusėn, kur jį susitinka pirmą kartą. Atveda ten tą pačią dieną, kai jį renkas Caridad brolija. Nėra tai vienuoliai, bet pamaldūs pasauliečiai, kurie pasiskirsto pareigoms kas savaitę, bet kurių tikslu yra patarhanti pasmerktiesiems miriopi, padėję jiems išvėrti iki baismės valandų, po to pasifūpinant jų palaidojimo. Prieš tai brolijai įsteigiant savo skyrių, šių žmonių lavonai būdavo išmetami drauge su užmuštaisiais koridore arkliais į tarpekį maitvanagių penui.

Šiuo kartu Miguelis yra tikras, kad jis surado kelią, kurį jam rodo Jeronima. Jis uždega savo iškalbą brolijos narius, išprašo lėšų, suganizuoja ir pastato vargšams prieglaudą, kurios pastatas yra išlikęs iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

Tokia yra maždaug istorinio Miguel Manara legenda. Visi šie dalykai žinomi, nes Manaros beatifikacijos byla buvo užvesta netrukus po jo mirties. Patys gi dokumentai yra Paryžiaus Biblioteque Nationale, kur jie atsideda po to, kai Napoleonas juos pagrobė iš Vatikano. Yra ir kitas šturpus dokumentas, paties Miguel Manara testamentas, kuriame jis vadina savę "blogiausiu žmogum koki žemeje nešioj" ir kuris prasideda žodžiais: "Aš, Miguel Manara, pelenas ir dulkė, amavau Babilonui ir Vėlniui, jo viešpačiui..."

Ar Milašius naudojo visi šiti medžiaga — kitas klausimas. Iki šiol studiuse apie Milašių būdavo sakoma, kad misterijai parašyti jį įkvėpė straipsnelis dienraštyje "Le Temps". Kai kas ta versija kiek abejojo ir gal ne be pagrindo. A. Vaičiulaitis tačiau mini savo įvade naują, iki šiol (1976) nespausdintą poeto laišką, kuriame jis patvirtina "laikraštį" versiją. Svarbiau yra tai, kad iš jo sužinojome, jog jis savo kūrinį sukūrė nepamprastai greitai: "Visa tai išliko ant popieriaus per aštuonias ar dešimt naktų, skambant sieloi muzikai, kurios aidasai virpuliavo dar ir šiandien, prabėgus tiek mėnesių". Ši impulsyvi geimė prašikintų, kodėl, nežūrint kompozicinio padrikumo, atskirų veiksmų stilium skirtingumo, miterija lieka pakili savo tonacija. Ne mažiau idomu yra tai, kad pirmuoju autoriui ištryško ketvirtasis veiksmas, o po to pirmasis (pats skyčiausias), antras, trečias ir penktas. Šeštasis, nemažiau nelygus kaip kad pirmas, buvo sumestas, autoriui grįžus iš Ispanijos. Jau šį kūrimo eigą parodo, kaip mažai autoriui rūpėjo psichologiniai pateisinti personažo atsivertimą. Veikale nerandam nuodėmės grįžtančio donžuanos.

Visa jo praeitis atpasakojama su traukta, stenografiskai pirmose veikalo scenose. Susidaro įspūdis, kad Milašių už vis labiau veikė legendos minimi personažai dvasiniai su trikimai — haliucinacijos, neatsotanti pagunda nusižudyti. Visa tai išreikšti scenoj autorius bandys šmėklų, dvasių, Zėmės ir Dangaus balsų pagalba. Priemonė, kuri anais laikais buvo populiari vidi-niams konfliktams pavaizduoti.

Palyginus tačiau Milašiaus versiją su paplitusiom tada melodramomis, akivaizdu, kad jį skirtinga. Autorius sukūrė legendos epilogą. Jo drama prasideda ten, kur kiti atsikvėpdavo, parašę paskutinę sentenciją. Tai ne palaidojimas, bet šventoji istorija. Amžinybės elgetaujantis žmogaus (mėdiant de Pėternitė) žmogaus istorija, kaip pavadins jį Micheline Sauvage). Bet visa tai pakviptė dorovinančio apskymelio kvapu, Lehrstueck'u. Savotiška publi-cistinė poema. Net ir aiškūs Milašiaus gerbėjai buvo linkę pabrėžti tą poemos pobūdį, abejodami jos scenine verte ir guosdamesi, kad ją permalė į operą. (Verta paminėti, kad Henri Tomasi kūrė savo operą, glaudžiai bendradarbiaudamas su autorium ir skrupulingai laikydamsi originalaus teksto, tos "aksoninės prozos", kaip išreikš J. Rousselot. Yra ir kita opera, sukurta pagal M. Manarą sužetą Pierro Coppolo. Bet ji laikoma nevykusia jau vien todėl, kad kompozitorius pasiremė libretu, parašytu Vincenzo de Simone, kuriame sakralinė rimtis visiškai išnyksta.)

Grįžtant prie sužeto, pažymėkim, kad yra galbūt trys taškai, kur Milašiaus interpretacija kerta su legenda. Pirmuoju būtų tas, kad autorius labai mažai paisė laiko ir vietos koloritui. Kaip bebūtų natvi ir padrika legenda, junti joje gyvenimo kunkuliavimą, papročius, bajorijos siautėjimą, regi kiek patirintį, bet vaizduotę pagausantį palaiduno portretą. Milašiaus misterijos pirmame veiksmo pastinka mus rūšis, nešnekus, perkares Weltschmerzinis dūsavotojas. Reikšmingesnis yra kitas dalykas. Legendoj Girolamai priklauso pagrindinis vaidmuo. Du kartu jos dėka Manara išliks iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

Grįžtant prie sužeto, pažymėkim, kad yra galbūt trys taškai, kur Milašiaus interpretacija kerta su legenda. Pirmuoju būtų tas, kad autorius labai mažai paisė laiko ir vietos koloritui. Kaip bebūtų natvi ir padrika legenda, junti joje gyvenimo kunkuliavimą, papročius, bajorijos siautėjimą, regi kiek patirintį, bet vaizduotę pagausantį palaiduno portretą. Milašiaus misterijos pirmame veiksmo pastinka mus rūšis, nešnekus, perkares Weltschmerzinis dūsavotojas. Reikšmingesnis yra kitas dalykas. Legendoj Girolamai priklauso pagrindinis vaidmuo. Du kartu jos dėka Manara išliks iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

Grįžtant prie sužeto, pažymėkim, kad yra galbūt trys taškai, kur Milašiaus interpretacija kerta su legenda. Pirmuoju būtų tas, kad autorius labai mažai paisė laiko ir vietos koloritui. Kaip bebūtų natvi ir padrika legenda, junti joje gyvenimo kunkuliavimą, papročius, bajorijos siautėjimą, regi kiek patirintį, bet vaizduotę pagausantį palaiduno portretą. Milašiaus misterijos pirmame veiksmo pastinka mus rūšis, nešnekus, perkares Weltschmerzinis dūsavotojas. Reikšmingesnis yra kitas dalykas. Legendoj Girolamai priklauso pagrindinis vaidmuo. Du kartu jos dėka Manara išliks iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

Grįžtant prie sužeto, pažymėkim, kad yra galbūt trys taškai, kur Milašiaus interpretacija kerta su legenda. Pirmuoju būtų tas, kad autorius labai mažai paisė laiko ir vietos koloritui. Kaip bebūtų natvi ir padrika legenda, junti joje gyvenimo kunkuliavimą, papročius, bajorijos siautėjimą, regi kiek patirintį, bet vaizduotę pagausantį palaiduno portretą. Milašiaus misterijos pirmame veiksmo pastinka mus rūšis, nešnekus, perkares Weltschmerzinis dūsavotojas. Reikšmingesnis yra kitas dalykas. Legendoj Girolamai priklauso pagrindinis vaidmuo. Du kartu jos dėka Manara išliks iki mūsų dienų. Jis trisias su tuo pačiu savo atsizadėjimu, nuolankumu ir meile, už kuriuos šiandien laikome šventuoju Sv. Vincente Paul.

eriskų intervencijų per daug. Jis pateikia vien Gholamos ir Miguelio sužadėtuvių sceną, perašydamas, jei tikėti A. Lebois pateiktu tekstu, beveik žodis žodin romancero tekstą. Nėra tai nuodėmė. Veikiau stilistinė naujovė. Pirmenanti dokumentinis inapūs, kuriais vėliau taip sumaniai naudosis John Dar Passos. Bet savo stilium jį skirias iš kitų. Yra Milašiaus gerbėjų, kurių nuomone Manaros ir Girolamos scena esanti gražiausiu meilės duetu pasaulio literatūroj. Sunkoka suprasti kodėl, nes visumoj, bent prancūziškam tekste, ji visumoj perbaltinta bei persaldinta. Tiesa, Milašius kiek pagyvina savo piešinį, leisdamas atspėti, kad po tos angeliškos būrybės kauke slepiasi su brendusi, sugebanči vinyoti ant piršto vyruką moteriškaitę. Juo labiau, kad jis kapituliuos prieš laiką. Neatsitiktinai jį apšneka sumaniai sa-

vo drauges, kurios dopnisi vyrais. Neatsitiktinai jį glosto buvusio donžuanos savimeilė, aiškindama, kad ne jo kaltė, jei moterys puolusios jo glėbim. Lengviau būtų paaiškinti kritiki susižavėjimą tuo, kad Girolama yra pirmuoju teigiamu moters įvaizdu Milšiaus kūrinuose Don Zuano tema.

Iš viso "Miguel Manara" yra pirmuoju veikalui, išskyrus keletą eilėraščių, kuriame Milašius prabyla savo balsu, pilnai išsakydamas savo vidinį nerimą, chaosą. Netiesiogiai apibūdina jį žvelgę į artiną giminingumą su kieno nors kito kūrinium, kaip, sakysim, "Amoureuse Initiation" atveju. Nebeprisimenau kas (tikriausiai A. Lebois) yra taikliai apibūdinęs Milašiaus kūrybą, sakydamas, kad jis per visą savo gy-

(Nukelta į 4 pusl.)

Tel. PR 3-3229
DR. ANNA BALIUNAS
AKTŲ AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
2858 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. G. BALUKAS
Akusieris ir moterų ligų Ginekologinė Chirurgija
6419 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6110
Pirmos ligoninės pagal susitarimą

Tel. naktinėje skambinti 371-8001
DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
Marquette Medical Center
6132 So. Kedzie Avenue
Val: pirmą antrą ir ketvirtą 6 iki 7:30 val. vakarą
Sėdint nuo 1 iki 3 val
Pagal susitarimą
Ofiso tel. VA 3-2470
Rezid. tel. WAIRbrook 5-3018

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
VAL: pirm. antr. ketv. ir penkt. 1:00 - 5:00 val. popiet. treč. ir šešt. tik susitarus

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2700 West 51st Street
Tel. — OR 6-2400
Val: pagal susitarimą: pirmą ir ketv. 1-4 ir 7-9 antrą ir penkt. 10-4; Seštadienį 10-3 val

Ofs. tel. 733-1477; Rez. 246-2839
Jei atsako skambinti 636-1549
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Specialybė: Nervų ir Endokrininės ligos
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6419 So. Pulaski Road
valandos pagal susitarimą
Rezid. tel. — OF 8-0873

DR. W. M. EISIN-EISINAS
AKUSIERIA IR MOTERŲ LIGOS GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6132 So. Kedzie Ave. WA 3-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei n. atsidėpė skambinti: MI 2-0971

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Tel. — BE 3-5893
Specialybė: Akių ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. — PR 8-2220
DR. JANINA JAKSEVICIUS
JOKIA
VAIRU LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmą antrą, ketvirtą ir penktą nuo 12 iki 2 val ir nuo 5 iki 8 val
Sėdint nuo 1 iki 4 val

Ofs. PO 7-6000, Rez. GA 3-7274
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
384 West 63rd Street
Valandos pagal susitarimą

DR. K. A. JUCAS
DERMATOLOGIJIA — CHIRURGIJA
3714 No. Western Avenue
1002 No. Western Avenue
Tel. atakoms 12 valandų
439-4441 — 561-4605

Išlaikys ir buto tel. 632-1381
DR. FERD. VYT. KAUNAS
BENDROJI MEDICINA
1407 S. 49th South, Cicero
Sėdint 10-12 ir 4-7
Išskyrus treč. ir sešt.

Tel. ofiso ir buto: OLYmple 2-415
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Ave. Cicero
Sėdint 1-3 val ir 6-8 val vak
Išskyrus trečiadienį
Seštadienį 12 iki 4 val popiet

Tel. REHance 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
3925 West 59th Street
Val: pirmą antrą, ketvirtą ir penktą nuo 12-4 val popiet ir 6-8 val vak. Treč. ir Seštadienį uždaryta

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KIDNĖS SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7154 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 val ryto iki 1 val popiet
Ofiso tel. RE 7-1168; Rez. 239-2919

Ofs. HE 4-1818; Rez. PR 6-0001
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė vidaus ligos
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampas)
Val: pirmą, antrą, ketvirtą ir penktą 8 iki 7 v. p. p. Tik susitarus

OPTICAL STUDIO
VIOLETA KARSAITE
7051 So. Washenaw Tel. 778-0706
Pritaikomi aktualūs pagal gydytojo receptus
Didelės akinių rėmų pasirinkimas
Val: pirm. antr. penkt. 10-5-30
Ketv. 1-8 val. vak. Sešt. 10-4 v. p. p.
Trečiadienį uždaryta

Tel. — 292-4422
DR. ROMAS PEIKUS
AKTŲ LIGOS — CHIRURGIJA
Ofiso:
111 No. WABASH AVE
6200 NO. CENTRAL AVE
Valandos pagal susitarimą

DR. FRANK PLECKAS
(Kalba lietuviškai)
OPTOMETRISTAS
Pikimui akis, Pritaikyti akinius
"Contact lenses"
2618 W. 71st St. — Tel. 737-5119
Val: pagal susitarimą. Uždaryta

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATŲ CHIRURGIJA
2656 W. 63rd Street
Val antrą nuo 1-4 popiet
ir ketv. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2830, rezid. 448-5516

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS
Adresas 1255 W. 63rd Street
Ofiso ofis RE 3-4110
Režidentų tel. GR 4-0613
Val: pirmą, antrą, ketvirtą ir penktą nuo 1 iki 8 val popiet

DR. VYTAUTAS TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofiso: rez. 2652 W. 50th St
Tel. Pilsnietis 4-1223
Ofiso val: pirm. antr. treč. ir penkt. nuo 2-4 val ir 6-8 v vak
Sešt. 2-4 p. p. ir kitu laiku susitarus

Ofiso tel. RE 1-2123, namų GI 4-6109
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val: pirm. antrą, ketv. ir penktą 1-8 ir 6-7 — Uždaryta susitarus

Tel. ofiso PR 4-6446
DR. F. G. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos 1-6 val popiet
Treč. ir Seštadienį pagal susitarimą

Ofiso tel. 586-5166; namų 636-4856
DR. PETRAS ŽILIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6234 S. Narragansett Ave
Val: pirm. antr. ketv. ir penkt. 2-7
Seštadienį pagal susitarimą

Stasio Šalkauskio premijos laureatas

Pokalbis su dr. Jonu Griniumi

Vienas iš didžiųjų Europos kultūros centrų — Miunchene — gyvena vienas iš mūsų pirmaujančių kultūrininkų — dr. Jonas Grinys, daugelio knygų autorius, kūrybingas kultūrininkas. Tik atsilankius į jo butą Bavarijos sostinėje ir praleidus trejetą dienų draugėje, išryškėja, kaip jis seka visą mūsų kultūrinį gyvenimą šiaurės ir anapus geležinės uždangos, kaip jo knygų lentynos kupa prikimstos naujausių leidinių, kaip jis siejosi visa mūsų tautos kūrybine ateitimi.

Džiugu, kad jo ilgąmetis pasiuntimas mūsų kultūriniam gyvenimui ir jo kūrybinis reikšmės žurnaluose, dramoje, kritikoje, lietuvių liaudies kūrybos analizėje, literatūros istorijoje, Putino ir Milašiaus raštų nagrinėjime, giliose paskaitose kultūros savaitėse bei kitomis progomis buvo įvertintas, šiemet jam skiriamas Stasio Šalkauskio kūrybinė premija, kurios jis tikrai nusipelnė savo turtingu įnašu į mūsų kūrybos pasaulį.

Premijos paskyrimo proga prof. dr. J. Grinys malonėje atsakytų į šiuos jam pateiktus klausimus:

— Kaip patyrėte apie prof. Stasio Šalkauskio premijos Jums paskyrimą ir kokią įspūdį padarė ši žinia?

— Žinia mane pasiekė oficialiu keliu. Ateitininkų Federacijos generalinis sekretorius Vaclovas Kleiza š.m. rugpjūčio 18 dienos laišku pranešė, kad šių metų Stasio Šalkauskio kūrybinę premiją Federacijos valdyba paskyrė man, remdamasi pasiūlymu komisijos St. Šalkauskio premijos kandidatui parinkti. Iš protokolo šitos komisijos, kuriai pirmininkavo Alina Skrupskelienė, matyti, kad iš kelių kandidatų man premija paskirta vienbalsiai už mokslinį ir literatūrinį darbą. Be abejo, šitoks idėjos draugu pripažinimas man buvo malonus. Ji ypač malonų padaro dvi aplinkybės. Viena, kad šita premija turi mano mylimo mokytojo ir profesoriaus Šalkauskio vardą. Juk jo asmenį ir jo idėjas aš ir dabar dažnai prisimenu, nors jau yra praėję 36 metai nuo jo mirties. Antra, šiai premijai lešos neateina iš valstybinių šaltinių, bet yra sudedamos iš aukų tų asmenų, kurie gerbia Stasį Šalkauską, kaip žymų lietuvių tautos mokytoją, ir kurie savo aukomis nori padėti lietuvių kultūros darbininkams už Lietuvos sienų. Šios premijos šiemetiniams fondatoriams mano nuoširdus dėkui.

Tačiau su šia premija yra susijęs ir šoks toks nesmagumas. Ateitininkų Federacijos gen. sekretorius V. Kleiza savo laiške sugestionavo, kad gautos premijos atsiimti atvykčiau į Ateitininkų kongresą Clevelande. Tačiau tai vargiai būčiau galėjęs atlikti be rizikos. Iš anksto į Kongresą nebuvau numatęs vykti, o kai atėjo žinia apie premiją, bebuvau li-
kė tik kelios dienos iki kongreso. Per tiek laiko, vargu ar būčiau suspėjęs įsikiepti ir gauti vizas. Dar labiau gąsdino Anglijos ir Prancūzijos lėktuvų kontrolierių streikas, kurio pasekmės jau šiek tiek buvo pradėjusios atsiliepti Vokietijoje. Nebuvo laiko susirašyti ir su pažįstamais Clevelande dėl kelių nakvynių. Pagaliau rugsėjo 2-5 dienomis pažadėjęs aplankyti iš toli draugus, kurio aš nebuvau matęs daugiau kaip 30 metų. Dėl šitų visų aplinkybių susilaikydama paskubomis vykti į Clevelandą, pamaniau, kad Ateitininkų kongreso dalyvis galima šiek tiek kitaip kompensuoti dėl mano nebuvimo. Būtent, parašiau laišką, kuriame papildau Stasio Šal-

kauskio žodžius apie vieną ateitininkų principą inteligentiškumą ir, ragindamas ateitininkus jį uoliau vykdyti, savo gautos premijos sumą, kad ir simboliškai, paskirsčiau lietuvių kultūros institucijoms, pirmiausiai spaudos institucijoms. Tikiuosi, kad tie draugai, kurie per premiją norėjo mane sušelpiti, man atleis. Man atrodė, kad šitaip bus prasmingiau, negu žymią dalį premijos pinigų išleisti rizikingai kelionei. Bet dėl šito Stasio Šalkauskio premijos prasmė nenukentėjo. Manau, kad tai yra prasmingiausia premija jau žinomiems kultūrinės kūrybos darbininkams pagerbti ir paremti.

— Jūsų kūrybinis gyvenimas buvo apvainikuotas eile premijų. Gal būtų galima suminėti, kada ir kokias kitas premijas esate laimėję?

— Be šios Stasio Šalkauskio kūrybinės premijos, kuri man teko, jau sukakus 75 metams, pirmą mokslinę premiją laimėjau "Aidu" žurnalo 1957 metais. Ji buvo man paskirta už "Lietuvių kryžių ir koplytelių" studiją rankrašty su gausiomis lietuviškų kryžių iliustracijomis. Tai buvo tartum paminklas lietuvių liaudinei kūrybai kryžių ir koplytelių pavidalais, kokių mūsų tėvynės pavergėjas nebepaliko. Antra premija man teko Lietuvių rašytojų draugijos 1962 metais už istorišką dramą "Gulbės giesmė" (arba Barborą ir Žygimantą). Trečia premija vėl buvo mokslinė už mokslinės kritikos darbą "Veidus ir problemas lietuvių literatūroje", už I-jį tomą. Ją paskyrė 1975 m. Lietuvių katalikų mokslo akademijos komisija iš tų lėšų, kurias mokslinei premijai buvo davęs dr. kun. J. Prunskis. Dabar prisidėjus Stasio Šalkauskio kūrybinei premijai, atrodo, kad lietuvių visuomenė šituo atžvilgiu mane per daug lepiną. Kartais paklausiu, ar nebūtų geriau, jei žmonės daugiau paskaitytų...

— Šia proga būtų įdomu prisiminti Jūsų kūrybos apraškas. Kokius veikalus esate sukūrę ir kur kokios Jūsų dramų buvo vaidintos?

— Savarankiškus rašto darbus esu pradėjęs gana anksti. Dvi komedijėles esu parašęs, dar tebebūdamas 3-4 klasės gimnazistu. Bet jų niekas nematė, nes niekam nerodžiau. Pirmą dramą parašiau, būdamas VIII-je gimnazijos klaseje. Tai buvo penkių veiksmų ir prologo drama "Sąžinė". Ją 1922 m. pavasariop pirmą kartą buvo pastatė moksleiviai ateitininkai šiauliuose. Ši drama atskira knygoje buvo išleista 1929 m. Tada mėgėjai ją statė ir kitur, bet ji man pradėjo nebeįtikinti. II-osios Vokiečių okupacijos metais ją buvau gerokai perdirbęs. Deja, jos rankraštis liko Lietuvoje.

Tremtyje parašytų dramatinų kūrinių bene daugiausiai buvo vaidinta trijų veiksmų drama "Žiurkių kamera". Šią lietuvių rezistentinės problematikos dramą buvo pastatęs V. Braziulevičius Clevelande ir rodė kituose miestuose. Po "Žiurkių kameros" daugiau vaidinimų susilaukė istoriška drama apie Žygimantą Augustą ir Barborą Radvilaitę vardu "Gulbės giesmė". Ją pastatė Kudabienė-Dauguvietytė su savo "Aukuro" teatru Hamiltone (Kanadoje) ir vaidino kituose miestuose. Trijų veiksmų dramatinė legenda "Stella Maris" buvo pastatyta Australijoje ir suvaidinta bene jos trijuose miestuose. Tik, deja, iš atminties (matot, ji silpnėja) neprisimenu jai stačiausio režisieriaus vardo. Iš spausdintų tremty dalykų

Stasio Šalkauskio kūrybinės premijos laureatas dr. Jonas Grinys

yra likusi niekur nestatyta "Aukuro mergelės" komedija, nors man atrodė, kad išveikšas nuotakas ji gerokai "paglosto".

— Jūs reikiatės įvairiose kūrybos srityse. Gal galėtumėt pasakyti, koks žanras Jums arčiau prie širdies?

— Į šį klausimą nelengva atsakyti, nes nevisada dariau tai, apie ką būčiau norėjęs rašyti. Jei žiūrėti mano "debiuto" metų, t.y. paskutiniųjų metų gimnazijoje, tai anais 1922 metais pasireiškiau trijuose literatūros žanruose. Pirmiausia parašiau, kaip sakiau, dramą "Sąžinė". 1922 m. žiemą jaunas Kauno valstybinis teatras su gastrolemis buvo atvykęs į Šiaulius ir ten suvaidino V. Mykaloičio-Putino dramą "Valdovo sūnų". Man šis kūrinys taip labai patiko, kad išdrišau pareikšti savo nuomonę viešai raštu, net polemizodamas, jei neklystu, su E. Radzikausku. Tai buvo mano pirmasis literatūrinis kritikos straipsnis, kurį išspausdino "Laisvės" dienraštis savo atkarpoje. Reikšmingi man buvo tie abitūros metai ir dar vienu atžvilgiu, nes tada dar pamėginau epinio žanro. Parašiau tokį apsakymą vardu "Mesiana", kur mėginau vaizduoti pirmuosius krikščionis V. Krėvės "Dainavos šalies padavimų" stiliumi. Dabar šitokia tema tokiu nepaprastai puošniu stiliumi kūriniui atrodytų hibridiškas. Bet mano "debiutas" (1922) metais, matyt, tai buvo priimtinas ir kitiems. Šitaip sprendžiu iš to, kad, mano "Mesianą" "Ateities" redakcija išspausdino dviejuose žurnalo numeriuose.

— Bet iš to, ką esate paskelbęs žurnaluose ar knygoje, atrodo, kad epinis literatūros žanras Jums būtų prie širdies.

— Tik šitaip atrodo. Bet iš tikrųjų yra kitaip. Per paskutinį dešimtmetį esu parašęs du romanus. Dėl jų kai kurių vietų turėjau abejonių. Dabar, kai esu kai kurias silpnas išlyginęs, nerandu leidžiu. Šitaip jie gal ir liks pomirtiniams palikimui draugų su vienu antru smulkesniu darbeliu. Mano gyvenime, į kurį buvo įsibrovę du pasauliniai karai, buvo ne vienas atvejis, kaip sakiau, kad dariau ką kitą, negu norėjau.

Sakysim, baigęs gimnaziją, studijavau lietuvių literatūrą, bet, išlaikęs universitetinius egzaminus, jos nedėčiau, nes buvau siustas į Prancūziją studijuoti rašyti nemėgstu, nes jose rašy-

prancūzų kalbos ir literatūros, o meno istoriją klausiau tik kaip mėgstamą dalyką. Bet, kai pradėjau dėstyti Teologijos-filosofijos fakultete prancūzų literatūrą, dėl universiteto reformos kaprūz gavau dar dėstyti meno istoriją. Nelikau šioje srityje bergždžias, nes "Vilniaus meno paminklai" (1940 m.), "Lietuvių kryžiai ir koplytelės" priklauso meno istorijos sričiai, jei nuošaly paliksim "Grožio ir meno" (1938 m.), nes ši knyga pirmiausia priklauso estetikai ir meno filosofijai. Kai pradėjau dirbti Laisvosios Europos kolegijoje Strasbūre, pasirodė, kad čia labiausiai reikalinga lituanistika. Tada vėl labiau pradėjau domėtis lietuvių literatūra. Ji beveik kasdieninė duona tapo, dirbant Vasario 16 gimnazijoje, nors apskritai lietuvių literatūros autorių ir jos problemų niekada nebuvau išleidęs iš akių. Visada stengdavau perskaityti, kas lietuvių literatūroje įdomesnio buvo išleidiama Vakaruose ir pavergete tėvynėje. Žinoma, taip pat ir parašydavau. Specialiau prie lietuvių kritikos sustojau, kai baigiau darbą Vasario 16 gimnazijoje 1972 metais.

— Įdomu, kaip vyksta Jūsų kūrybos procesas. Kada koks žanras Jums geriausiai sekasi? Ar turite, kokius metų laikus ir paros valandas, kada įkvėpimas Jums geriausiai tarnauja?

— Man atrodė, kad apie kitų kūrybos procesą esu neblogai parašęs savo "Grožio ir meno" knygoje. Tačiau apie save kalbėti daug painiau gal dėl to, kad, mano normaliomis aplinkybėmis tedirbau Lietuvoje maždaug tarp 1926-1940 metų. Tada vyrov mokslinis ir pedagoginis darbas universitete. Tada teparašiau tik vieną dramą "Žemė ir žmonės". Apskritai galėčiau prisipažinti, kad dailiosios literatūros imdavaus dažniausiai tais laikotarpiais, kai manęs nespausdavo duonos ir visuomeninių pareigų reikalai. Kritikos straipsnių savo malonumui tesu parašęs ne daug, bet dažniausiai redaktorių prašymu. Tik ruošdamas "Veidus ir problemas lietuvių literatūroje", esu daug ką parašęs sau noru todėl, kad pavergete Lietuvoje apie kai kuriuos rašytojus nieko nerašoma, arba jie iškraipomi pagal svetimųjų marksinį tikėjimą. Jutau pareigą parašyti taip, kaip dabar Lietuvoje komunistai draudžia. Recenzijų

PETRAS PILKA

DUONA NAMUOSE

Niekur jau nebeikim. Likime ant kranto.
Tegu bėga vienas kelias nežinios.
Spėsim, spėsim ligi miesto sukūrento
Ir sudegusios minios.

Tu tokia pavargusi. Ir aš toks pavargęs.
Pradeda vėl degti miestai kalmuose.
Kas gi mūsų duoną namuose suvalgys?
Šventą duoną namuose?

Ir į tamsią naktį ašara nukrinta.
Či, to skausmo ir taip daug naktų.
Rasime juk taką kur žmonių pramintą
Šios nelaimės prieš akis.

Paremk savo galvą — štai, čia ryšulėlis.
Aš būdėsiu vienas, kol kalnai nušvis.
Anoj pusėj plaukia žvejų žiburėlis
Tartum laimė prieš akis.

Ir kažkur mūšidim debesėlių greitą.
Ir taip plaka laikumoj širdis.
Ir bučiuojam žemę, kad greičiau ateitų
Išsipildymo Naktis.

STOVI VIENAS

Kai su pūko debesėliai
Saulė sėda už kalnų,
Koks tylumas, Dievulėliau,
Ant piliakalnių senų!

Nėra garso, nėra vėjo.
O ant lauko, ant lygumos
Tik šešėliai vis ilgėja
Medžių, kryžių ir žmogaus.

Iš paraisčių kyla rūkas,
Nuo arimų, parugės —
Sklandos, nyksta susisukęs
Lyg posmelis iš giesmės.

Bijai žodį sušnabzdėti.
Akmenį užgaut kame.
Už miškų skliautai žvaigždėti
Susilieja su žeme.

Kai su pūko debesėliai
Saulė sėda vakare,
Stovi vienas, Dievulėliau,
Ir bijai sudrumst save.

TUKSTANT! SOLVEIGU

Jeigu lotosas aš būčiau, jeigu
Iš melsvųjų Nilo vandens,
Rūdens vėjai tūkstantį Solveigų
Man pašviltų nuo kalnų.

Švilptų, švilptų, pasiėmę fleitą,
Tartum faunai tyliai ir švelniai,
Teptuku išdažę statų šlaitą
Lyg paveikslą geltonai.

Puri sniego kupetėlė risty
Tartum perlų luitą tylumoj —
Ji lyg sfinkso ašara nukristų
Ir sudažytų vienumoį.

tojų kūrybą ne visada galima vertinti teigiamai, o pasakyti apie žmogaus darbą ką nors neigiamo būna nesmagu, nes neretai nujausti, kad ne iš blogos valios autorius parašė taip, kaip nederėjo. Todėl absoliuti dauguma mano recenzijų straipsnių būna užsakyti redaktorių. Net redaktorių prašomas nerašau, jeigu apie autoriaus knygą negaliu pasakyti nieko teigiamo, arba jei ta knyga man būna visai svetima. Bet kadangi ir recenzijų bei kritikos straipsnių nuo 1922 metų esu parašęs nemažai, dabar ne kartą pajuntu pareigą viešai pasisakyti, nors tai būtų ir nemalonu. Juk jeigu koks nors asmuo su savo knyga išeina į visuomenę, tai reikšia, kad šis asmuo vienai ar kitiap nori veikti į tą visuomenę. Kitaip jis savo raštų neskelbtų. Tada kritiko pareiga pasisakyti prieš autorį, jei šios mintys ir apskritai įtaka visuomenei atrodo neigiamos. Todėl laikau per siaurą tą kritiką, kuri dailiąją literatūrą vertina vien estetiškai ir formalistiškai, tartum dailius kūrinius nebūtų joks visuomeninis ir moralinis reikšmės. Šitokia nuotaika esu rašęs savo didesnius ar mažesnius kritikos darbelius. Ir mano dailiosios literatūros darbai išreiškia ne vien estetinius, bet ir kitokius (religinius, filosofinius, moralinius)

tikslius. Į Jūsų klausimą, koks laikas mane palankiausiai nuteikia kūrybai, galėčiau atsakyti, kad esu nakties paukštis: rašyti geriausiai pasitarnauja nakties valandos, kada nurimsta pasaulio triukšmas — tarp devintos valandos vakaro iki pirmos valandos nakties. Kai dienomis turiu kokią nors man svarbią minį, tai vakaro valandomis, atsisėdęs prie stalo, dažniausiai surandu tai minčiai tinkamą išraišką. Beveik visus savo darbus, net eilinius korespondencijas, rašau bent du kartus. Pirmiausia atsiranda juodraštis, kurį dažnai gerokai subraukau. Paskui, peršalinėdamas juodraštį mašinėlė, stengiuosi darbą patobulinti. Šią ant-
rają redakciją dažniausiai atlieku dienos valandomis. Kalbėti apie metų laikų padidėjimą kūrybai man atrodo sunkiau. Bavarijoje gyvenant, man patinka jos dažniausiai saulėtas ir ramus ruduo, ypač rugsėjo ir spalio mėnesiai. Tada išviršinio pasaulio margumai ir blizgesiai nublinksta ir gamta tartum pakviečia susitelkti ir susimąstyti. Pavasaris su savo triukšmu mane veikia gaivinančiai. Bent Bavarijoje pavasariai dažniausiai būna lietingi ir vėšūs. Tada reikia užsidaryti kambarį ir galima susitelkti. Tada vakare, kai lietus garsiai lyja,

Piešinys Juozo Penčylos

Poetas Petras Pilka mirė š.m. rugsėjo 4 d. Bostone. Buvo gimęs 1908 metais Lietuvoje anksčiau išleisti jo poezijos rinkiniai: "Penki fragmentai" (1936), "Dienų griuvimas" (1937), "Parduotas vardas" (1938), "Zalioji primadona" (1939). Pokario metais Vakarais išėjo eil. rinkinys "Žvaigždžių įšėjimas" (1950) ir eiliuota pasaka vaikams "Zvirbliai Indijose" (1952).

Poetui Petriui Pilkai yra būdinga dar ir tai, kad, nesiekdamas populiarumo, jisai savo švelnios lyrikos knygas vis atspausdindavo labai mažu tiražu. Paskui tais retais egzemplioriais apdovanodavo artimus draugus ir šiaip prisiekusius poezijos skaitytojus, o knygynuose pirkimui jo knygų beneik kaip ir nebuvo. Tuo tarpu dažnas Petro Pilkos eilėraštis pasizymi nemeluoto jausmo gilumu ir formos subtilumu. Prisimindami ir pagerbdami mirusį poetą, spausdiname čia jo lyrikos pluoštą.

Iš Solveigos žodžių žiedą kraučiau,
Susikraučiau atspindžius rudens,
Sfinkso ašara lapus nuplaučiau
Ir žydėčiau ant akmens.

ŽVAIGŽDĖ SVIESIA

Apie žvaigždę vis dainavo
Mano motina gera,
O ji skrido, o ji keliavo —
Vis pro ją ir vis pro ją.

Vakare iš lango sekė
Ji balta kaip lelija,
O ji skrido, o ji lėkė —
Vis pro ją ir vis pro ją.

Taip ji laukė, taip tikėjo:
Žvaigždę šviesią išdainuos,
O ji degė, ji žibėjo
Kažkur skliautuos mėlynuos.

Ir tarytum žvaigždę šviesią
Nešė sūnūs keturi,
Juoda šilką jai patiesę
Verkdami

MAŽA IR SKURDI

Taip mėgau pasaką apie žvaigždę paklydėlę
Iš motinos lūpų švelnių
Ir apie žemę kažkur tokią gražią ir didelę
Iš akių jos tūdny.

Kai išėjau tremtinio kelią — ak, motina,
Kurgi ta žemė plati?
Niekur nėra vietos, kad tu žinotumei —
Taip ji mažą ir skurdą!

(Nukelta į 4 pusl.)

MŪSŲ KALBA

Dviskaita lietuvių rašomojo kalboje

Lietuvių kalba sena ir labai žodinga. Sena todėl, kad turi savo gramatiką daug tokių žodinių formų, kurios jau seniai išnykusios kitose, ypač vakarų Europos kalbose. Štai rašomojo kalboje turime dar du vietininko linknius: vidaus esamąjį (lauke, rašte, rankoje) ir vidaus einamąjį (laukan, rankon, žemėn). Turime dar ir kitus du vietininko linknius, bet jų šių dienų rašomojo kalboje nebeįrašome. Jie buvo vartojami mūsų senose raštuose ir tebėra gyvi kai kuriose mūsų tarmėse.

Dviskaita irgi sena gramatinė forma. Prieš penkiasdešimt metų mes mokėmės linksniuoti daiktavardžius, būdvardžius, skaitvardžius ir įvardžius ir dviskaita. Mokėmės ir veiksmažodžių dviskaitos formas. Dabar, tiese lietuvių mokyklose ir lietuvių kalbos vadovėliuose dviskaita tik paminima ir dar pridėdama, kad ji nebeįrašoma, nes jos vietą užėmė daugiskaita. Iš dalies tai tiesa. Bet tik iš dalies, nes be dviskaitos formų rašomojo lietuvių kalba ir dabar neišsiverčia. Imkime skaitvardį **du**, **dvi**. Tie du žodžiai linksniuojami tik dviskaita, pvz.:

vard. du, dvi,
kilm. dviejų,
naud. dviem,
galin. du, dvi,
inag. dviem,
vietin. dviejuose, dvejose.

Cia daugiskaitos dėsniai, išskyrus kilmininko ir vietininko linknius, nepritaikomi. Tas pats ir su šiais žodžiais: **abu**, **abi**, **abu**, **du**, **abidvi**, **mudu**, **mudvi**, **juodu**, **jiedvi**.

Mūsų rašomojoje kalboje tebėra vartojamos daiktavardžių, būdvardžių ir įvardžių kai kurios dviskaitos formos, pvz.: Ji turi būti teikiama ir Europos tautom. Su derama rimtim prisime name... Priminkim savo kaimynam... Pasunkėjus ekonominėm sąlygom. (Darbininkas, 3 p. 1977. 6. 10). P. Afrikos juodiesiems minint vienerių metų... Tje pastebėjimai nepatiko mūsų mąskviškiams šeimninkam... Visokiom prēmoneim nori stabdyti žmonių keliones (Darb, 2 p., 1977. 7. 1). Su **didelėm** užkilmėm praeitais metais atven tusios... Ir jiems liks... Amerikos didybė nepatinka jos priešam. Visom jėgom padėkime Amerikai augti (Darb, 3 p., 1977. 7. 1).

Pasakykima, kad daiktavardžių ir būdvardžių dviskaitos formų yra ne tik Darbininke, bet ir kituose spausdiniuose, nors žymiai rečiau ar net retkarčiais. Tik okupuotos Lietuvos žurnaluose nepasisekė tokių dviskaitos formų surasti. Matyti, ten jų vengia, laikydamiesi gramatikos dėsnų.

Kodėl vartojamos dviskaitos žodžių formos ten, kur labiau tikėtų daugiskaitos? Sakytum, kad tai rašytojų asmeninių pomėgių. Jie tos formos patinka, gražiau ar meliau skamba, jas ir vartoja. Juk mes nesmerkiame žmonių, kurie mėgsta senovinius baldus, laikrodžius ar senas knygas. Dviskaitos žodžių formų vartojimą galima prilygti prie paties kaip stilistinę priemonę. Juk rašytojas Vincas Krėvė savo raštuose vartojo daug grynai džiūkiškų žodžių ir posakių, ir jo už tai nebaramė, bet dargi pagiriame, kad pajvaivino ir praturtino lietuvių rašomąją kalbą. Gal tik tiek galėtume priekaištauti dviskaitos žodžių formų mėgėjams, kad jos vartojamos ne literatūros kūrinyje, o kasdieninėje laisvalaikio informacijoje, kur labai svarbu gramatinės kalbos aiškumas ir tikslumas įsivaizduokime, kas pasidarytų laikraščiuose, kai kiekvienas pradėtų pasirinkti ir pritaikyti gramatikos formas pagal savo pomėgius.

Baigiant reikėtų pasakyti, kad mūsų rašomojoje kalboje dviskaitos žodžių formos dar nėra išnykusios. Veiksmažodžių dviskaitos formos, pav. sakova, sakota, sakėva, sakėta, sakysiva, sakysita — jau neberandamos, išnykusios ar nustumtos į mūsų kalbos istorinę gramatiką. Bet kai kurios daiktavardžių, būdvardžių, įvardžių ir skaitvardžių dviskaitos formos dar gyvos ir vartojamos. O žodžiai **du**, **dvi**, **abu**, **abi**, **mudu**, **mudvi**, **juodu**, **jiedvi** dar ilgai liks mūsų rašomojo kalboje ir primins mums gramatinę senovę.

M. Stonys

Na, ir sugigeno!

Mes savo kalboje turime žodelių g. Menkas jis, bet kiek būdu padaro kalbai ir kalbos stiliumi! Mūsų klasikų raštuose tą gį randame labai, labai retai. Senieji rašytojai žinojo, kada gį sakiny reikalingas. Seniau ir čia, toli nuo Lietuvos, tas gį būdavo retas žodelytis, bet dabar sunku rasti straipsnį, kuriame nebūtų gį. Šis žodelytis visai geras, tik reikia mokėti jį vartoti. Mūsų plunksnos žmonės jį vartoja ten, kur reikia sakyti ir rašyti o. Zodelytis o vartojamas priešingu mui pasakyti, pav.: „Aš turiu knygą, o jis neturi“. Negalima sakyti ir rašyti: „Aš turiu..., gį jis...“. Gį vartojamas išpuščiui pabrėžti, padidinti, pav.: „Ir gražumas gį tos mergaitės!“ Šitame sakinyje gį vieta negalima įkišti o.

Liūdna, kad rašytojai gį liga apsikrėtę, lyg kokiais niežais. Net A. Maceina ir dr. J. Grinius karais gį iškia, kur to žodelio visai nereikia. Seniau jie tokių klaidų nedarydavo. Jeigu jau A. Ma-

Eleonora Marčiulionienė

Madona (keramika)

Nuotrauka V. Noreikos

ceina ir dr. Grinius..., tai ką čia kalbėti apie kitus! „Akiračiuose“ (1977-vasaris) Liūtas Mockūnas „sumušė“ visus! Štai jo sakiny: „Gliauda, gį, rašo“. Tai bent kalbos, stiliumis ir skyrybos puikumėlis! Ir tu man imk tu jam ir šitaip parašyk! Tenka tik sukti — šalin gį, lai gyvuoja o!

Dar vienas patarimas visiems — niekad nepradėkite sakinio su o arba (apsaugok Viešpatie) su gį! Mažiau bus klaidų.

V.R.

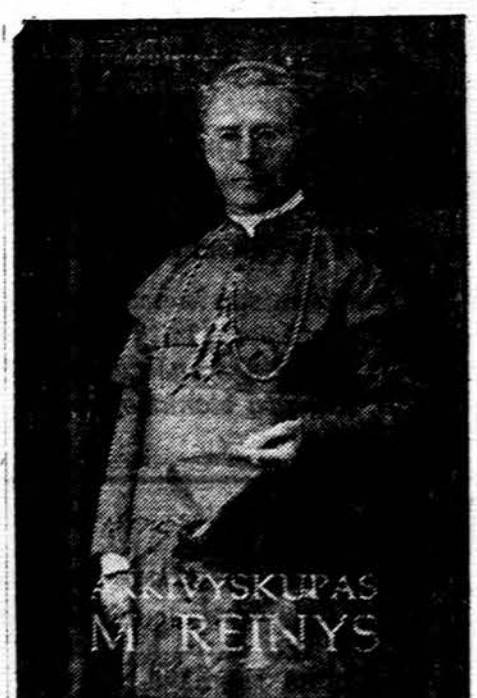
Nauji leidiniai

• **ARKIVYSKUPAS MEČISLOVAS REINYS**. Monografija. Išleido Lietuvių krikščionių demokratų sąjunga 1977 m. Monografijos mėcenatai: prelatas Juozapas Antanas Karalius, dr. Jonas ir Bernadeta Reiniai, Algirdas Čepėnas. Spaudė M. Morkūnų spaustuė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Knyga 248 psl., iliustruota nuotraukomis, kaina minkštais viršeliais 6 dol., kietais viršeliais — 7 dol., gaunama ir „Drauge“.

Savo pridėtinį prie šios knygos žodį Vyt. Bagdonavičius pradeda šitaip: „Ši knyga verta dėmesio dviem atžvilgiais: viena, kad ji pateikia medžiagą apie vieną šviesiausią, labiausiai visapusišką ir energingiausią nepriklausomos Lietuvos gyvenimo žmonių, arkivyskupą Mečislovą Reinį, ir antra, kad ji yra parašyta žmogaus okupuotoj Lietuvoj, tokiu būdu suteikiama mums vaizda, kas ten apie jį yra manoma ir kaip galvojama apie nepriklausomos Lietuvos gyvenimo laikotarpį bei apie tikėjimo persekiojimą dabartinėje Lietuvoje. Dėl suprantamų priežasčių šios knygos autorius negali būti žinomas“.

Pagrindiniai knygos skyriai yra tokie: I. Valkystė, jaunystė, studijos; II. Pirmasis darbo baras Vilniuje; III. Nepriklausomoje Lietuvoje; IV. Vyskupas kozdžiūtorius ir visuomenės veikėjas; V. M. Reinys — arkivyskupas ir Vilniaus apaštališkasis administratorius; VI. Lietuvos vyskupai kovoję už Lietuvos katalikų bažnyčią prieš tarybų valdžią; VII. Arkivyskupas M. Reinys Vladimiro kalėjime. Knygos gale pridėta arkiv. M. Reinio raštų bibliografija.

• **Pranas Manelis, KRISTUS IR EUCHARISTIJA**. Dievo veikla išganymo istorijoje. Išleido „Krikščionis gyvenime“ 1977 m. Leidinio mėcenatas kun. Antanas Vilkaitis. Kalbą tikrino Petras Balčiūnas. Įrašus piešė Teles-

foras Valius. Spausdino N. Pr. Marijos seserys, I. C. C. Putnam, CT 06260. Leidiny kietais viršeliais, 384 psl., kaina 7 dol., gaunamas ir „Drauge“.

Autorius savo įvadiname žodyje, be kita ko, rašo: „Šioje knygoje keliame tikėjimo klausimų svarstymams, trama yra Apreiškimo šaltiniai, būtent: Šventasis Raštas, Bažnyčios Tėvų ir teologų liudijimai, liturginės apraiškos ir oficialūs Bažnyčios mokymas (Magisterium). Rašydamos pasinaudojau daugelio teologų raštais, kurie yra nurodyti knygos išnašose (žiūr. 367 — 380 psl.). Mano studijos svarstymus daugiau ar mažiau įtaigojo šie teologai: Seely Beegiani, Jean Danielou, S. J., I. Filograssi, S. J., Louis Ligier, S. J., Henri de Lubac, S. J., Antanas Maceina, Marie — Joseph Nicholas, O. P., Colman W. O'Neill, O. P., Ludwig Ott, Johannes Pinski, Joseph M. Powers, S. J., Karl Rahner, S. J., John P. Schanz, Matthias Joseph Scheeben, E. Schillrbeeck, O. P.“.

Temos dėstymas knygoje suskirstomas į šiuos didžiuosius bei veikla istorijoje; II. Eujusis skyrius: I Kristus ir jo buvimo charakteristika ir jos teologijos istori-

nė apžvalga; III. Kristaus buvimas Eucharistijoje; IV. Transsubstancija arba peresminimas; V. Eucharistinis bendravimas arba komunija; VI. Eucharistija kaip auka.

• **IN DEFENSE OF HUMAN RIGHTS**. Testimony of Simas Kudirka at the Bicentennial Convocation on Global Justice, Convened by the National Conference of Catholic Bishops Committee for the Bicentennial, Maryknoll New York, July 14, 1976.

Brošiūra spalvotu viršeliu, iliustruota nuotrauka Simo Kudirkos, liudijančio JAV episcopato komisijai. Knygutė turi 16 psl. Kudirkos teksto anglų kalba, 5 psl. Mordavijos lagerio politikinių pasirašyto pareiškimo Tarybų valdžiai, bei 2 psl. bendro įvado. Organizacijos bei pavieniai asmenys brošiūrą sau ir plašimui gali nemokamai įsigyti neribotu skaičiumi. Religinėje šalpoje, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Mecenatas prel. Juozas Karalius, Spausdino „Darbininko“ spaustuė. Kudirka savo tekste cituoja Jungtinių tautų organizacijos Visuotinių žmogaus teisių deklaraciją ir pauptikui įrodinėja, kaip šie principai lauzomi Lietuvoje, cituodamas Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką.

• **MOTERIS**, 1977 m. liepos — rugpjūčio mėn., Nr. 4. Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Vyr. redaktorė — Nora Kulpavičienė. Redakcijos kolegija sudaro: S. Girdauskienė, Z. Didžbalienė, I. Kairienė ir L. Muravičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Redakcijos ir administracijos adresas 1011 College St., Toronto, Ont. M6H 1A8, Canada. Prenumerata metams 7 dol., garbės prenumerata 10 dol.

Šiame numeryje: Z. Tenisonaitė „Laiškai vertėjai“ (flamų poeto Marnix van Gavere laisškai lietuvių poezijos vertėjai flamų kalbon Z. Tenisonaitel); Marijnx van Gavere „Neapraštu savęs“ (eilėr.); Pr. Naujokaitis

Lietuvių tautos ir valstybės istorija IV

LIETUVIŲ TAUTOS IR VALSTYBĖS ISTORIJA. Ketvirtoji dalis. Istorijos vadovėlis lietuviškos mokyklų XII skyriui arba VIII klasei. Redagavo Vincas Liulevičius. Išleido JAV LB švietimo taryba su Lietuvių fondo finansine parama 1977 m. Chicagoje. Vadovėlio kaina 5 dol., gaunamas ir „Drauge“.

Vadovėlis parašytas Vincento Liulevičiaus su tautininkais Jonu Kavaliūnu ir Ignu Medziuku. Ig. Medziukas parašęs Senosios Lietuvos teisę (30-49), o Jonas Kavaliūnas — Nepriklausomos Lietuvos pažangą (94-123). Visą kitą parašyta V. Liulevičiaus. Vadovėlis 228 psl., gausiai iliustruotas vis naujai surinktais paveiksiais. Tad kiekvieno bus tikrai mėgiamas.

Pradedamas vadovėlis Vinco

O. V. Milašius Miguel Manara

(Atkelta iš 2 pusl.)

venimą nesiliovė gautojėms lauk savo paties demonus (exorcizavęs savo obsesijas), norėdamas pasotinti tobulybės troškulį. Užtai ne kiek nenuostabu, kad pirmuoju veiksmu jam privalejo išryškėti ketvirtasis, puikiai atskleidžias dvasinę krizę ir naivią egzaltaciją žmogaus, norinčio vienu brūkšniu nutraukti praeties gyvenimą. Askezinio gyvenimo trauka virpa per visą veiklą. Bet ar ne todėl Girolama, tas idealios moters išsikūnijimas, pernelyg menkė atrama? Ji tik laikinai pristabdo, prislopina jo mąsuli. Todėl ir legendos trylika šeimyninės palaimos metų Milašius sumąžina į tris. Šiaip Manara draskomas kur kas gaivališkesnio, metafiziškesnio geisimo, aštresnio gal net už faustiškąjį norą pažint. Būtent: praregėt visatą Dievo akimis.

(Bus daugiau)

„Zvilgsnis į vaikų literatūrą“. D. Sadūnaitė „Nosys“; J. Mills „Vasara baigėsi“; L. Couperus „Psyche“; Knygos (Pr. Naujokaitis — A. Abramaitienės literatūros debiutas; I. Malėnas — Mokymo skaityti pagrindai); Moterys pasaulyje (J. Kupronis — Moterys miškininkės, J. Valiūnas — Kaip palaikyti draugingumą); Organizacinė veikla, Sveikata, Madų ir grožio pasaulis, Šeiminių kampsis.

Numeris papuoštas mūsų dailininkų darbais, daugiausia Magdalenos Birutės Stankūnienės.

Pokalbis su dr. Jonu Griniu

(Atkelta iš 3 pusl.)

malonaus ir nemalonaus triukšmo. Tada laikas pabendrauti su tautiečiais iš toli Lietuviškų studijų savaiteje arba namuose, o visokius raštus dažnai tenka atidėti į šalį.

— Jūsų bibliotekoje gausiai priimta naujų veikalų. Kaip jūs vertinate mūsų išeivijos kūrinių gyvenimą? Ką manote apie ateitininkų kūrybinius pasiekimus?

— Manau, kad ateitininkai tiek savo vardą pateisins, kiek jie bus kūrybiški. Lig šiol lietuvių kultūriname gyvenime jie reiškė daug: kūrė ir sukūrė tai, ką komunistai draudžia okupuotoje Lietuvoje. Šitaip jie papildė kultūrinį vienašališkumą, kuris per prievartą vykdomas šiandien Lietuvoje. Bet ar šitaip jie pajėgs pasireikšti netolimoje ateityje? Kur jauni kunigai-teologai, kur filosofai, rašytojai, istorikai ir kiti dvasinės kultūros jauni atstovai? Jų daug nematau. Bet gal Dievas padės, o ateitininkai pamatys, kad be kultūrinės kūrybos įvairiose laipsniuose neįmanoma išlaikyti lietuvių bei įnešti savo dalį į Lietuvos bei pasaulio istoriją. Platesnio išeivijos kultūrinio gyvenimo vertinimą reikia palikti nuošaly: šiai plačiai temai nesu pasiruošęs.

J. Pr.

džiaga saikinga, vadovėlis parasytas apgalvotai. Jų naudojan-tis, mokiniai tik džiaugsis, o mokytoja džiugins geri darbo rezultatai.

Ignas Malėnas

A. TVERAS

LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES

Pardavimas ir Taisyimas

2646 W. 69th Street — Tel. RE 7-1941

NESENI ĮVYKIAI LIETUVOJE

Atvaizduoti neseniai išėjusio O. Nendros romane

ANTROJI BANGA

Apie šį romaną rašo:

„O. Nendros lengvu stiliumi mum pristato Lietuvos ūkininką: nefantaznuotą, bet tikrą tiek savo išore, tiek savo vidumi: siekiantį sukurti idealų, giliai religingą, suprantantį socialinius reikalus“ (Darbininkas, 1970, 73 nr.).

„O. Nendros pasakojimas apie tai yra subtilus ir patrauklus. Išsiai visa knyga yra parašyta gyva ir sklandžia dialogine forma. Todėl besikaitant tarsi užsimiršti, kad turi knyga rankoje, o vien tik klausai gyvų pokalbių, pats pasijunti besą tarp gyvų žmonių“ (Tėviškės Aidai, 1970, 42 nr.).

Knyga gaunama „DRAUGE“ ir pas platintojus. Kaina \$3.50.

AR JAU TURITE ĮSIGIJĘ ŠIAS PLOKŠTELES?

VAIDILŲ KANKLES

Lietuvių Tautinio Mėno Ansamblio „Ciurlionis“

GROJAME JUMS

Igrejo L.S.T. Korpi Neo-Lithuania orkestras, vadovaujamas Algirdo Modestavičiaus. Įdainavo Arūnas Gasparaitis.

SU ŠOKIU IR DAINA

Igrejo L.S.T. Korpi Neo-Lithuania orkestras.

KALNUOS DAINUOJA

Kvintetas „BALTUJA“ ir L.S.T. Korpi Neo-Lithuania orkestras.

KOKIAIS KELIAIS

Įdainavo „BALTUJA“ vyrų kvintetas.

AŠ KELIAUSIU

Kiekvienas plokštėlis kainuoja \$4.00

Užsakymus siųsti: DRAUGAS, 4545 W. 63rd St., Chicago, Ill. 60629. Užsakant pridėti 50 centų už kiekvieną plokštėlį persiuntimui. Iliuzinis gyvenimojai taipgi moka 5% mokesčių.

Užsakymams į Kanadą reikia pridėti po \$1.75 pakito išlaikoma.

Kultūrinė kronika

LIETUVIŲ KALBOS ATLASAS

Lietuvos Mokslo akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros institutas Vilniuje atliko didelį darbą — paruošė plačią lietuvių kalbos atlasą. Šiuo metu leidykla "Mokslas" jau išleido pirmąjį atlaso tomą — leksiką. Antreji tomas bus skirtas fonetikai, trečiasis — morfologijai, ketvirtasis — sintaksiai.

Šiuo metu Lietuvoje pagreitintai nykstant tarmėms, toks atlasas buvo susigriežtas paruošti ir išleisti, galima sakyti, pačiu paskutiniu momentu, kaip visa kalbotyros mokslo neįkainojama brangi medžiaga būtų dingusi amžinai. Atlasui reikalinga medžiaga intensyviai buvo renkama net 20 metų. Lietuva čia buvo suskirstyta į 700 punktų, ir kiekvieno jų tarmė reikėjo aprašyti. Po to surinkta medžiaga reikėjo sisteminti, perkelti į žemėlapius. Ir šai dabar jau išleistas pirmasis atlaso tomas.

Parodant lietuvių kalbą su visomis jos tarmėmis žemėlapiuose, vien tik pirmam tomui — leksikai reikėjo paruošti 119 žemėlapių. I bet kurį jų pažvelgus, akivaizdus aiškiai matyti, kur gyvulių trobesys vadinamas tvartu, gurbu, kute, staldū, pūnia ir t. t. Švartaišiai tomo dalis ir yra šie žemėlapiai. Tačiau reikšmingi ir čia pat pateikti aiškinamieji komentarai. Anot, Jono Sukio, leidinio recenzavusio "Literatūros ir meno" rugpjūčio 3 d., "Žemėlapių ir komentarų paruošimas rūpestingai, apgalvotai. Mokslinis šio leidinio reikšmė labai didelė. Tai epochinis kalbinis veikalas, kuriuo atleityje naudosis išsilis kalbininkų ir nekalbininkų — istorikų, etnografų, archeologų — kartos".

Šio "Lietuvių kalbos atlaso" pirmojo tomo autoriai yra: E.

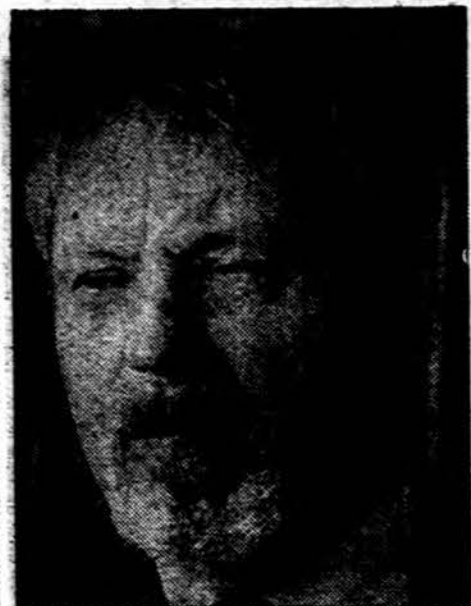
Grinaveckienė, A. Jonaitytė, J. Lipskienė, K. Morkūnas, M. Razmukaitė, B. Vanagienė ir A. Vidugiris.

JUOZUI MILTINIUI 70 METU

Žymiajam režisieriui ir aktorui Juozui Miltiniui š.m. rugpjūčio 3 d. sukako 70 metų. Dabar prieš Antrą pasaulinį karą jisai teatro meno mokėsi Londone ir Paryžiuje. Ten studentų škoje jaunystėje, kartu gyvendami, susibūriuliavo su vėliau iškilusiu garsioju prancūzų aktorium ir režisierium Jean Louis Barrault. Ji abiejų draugystė pasiliko patvari iki šios dienos.

Grįžęs iš studijų Lietuvon, per daug nesiveržė į sostinių teatrų, o Panevėžyje įkūrė, galima sakyti, savo teatrą. Nuo 1940 metų jis ir yra Panevėžio teatro meno vadovas, režisierius, aktorius, pedagogas. Panevėžio teatrą jis taip išskėlė, kad teatras tapo garsus ne vien tik Lietuvoje, bet toli ir už jos ribų.

Juozas Miltinis 70 metų sukaktis kaip tik sutapo su jo nauju graikių klasikinės tragedijos — Sofoklio "Edipus karalius" — pastatymu. Ta proga režisierius J. Miltinis buvo užkalbintas spaudoje (Lietūra ir menas, rugpjūčio 3 d.). Be kita ko, ten jam buvo pateiktas ir toks klausimas: "Dabar daug kalbama apie teatrą be žodžių", ir, antra vertus, apie žodžio svarbą teatre. Kaip Jūs įsivaizduojate modernųjį teatrą? Režisieriaus atsakymas, manome, bus idomus taiggi teatro bičiuliams ir scenos žmonėms išvis. O Juozas Miltinis atsakė šitaip: "Modernus gali būti, tik remdamasis senosiomis vertybėmis. Režisierius naujovės turi integruoti amžių kultūrą. Tai privalu jausti intuityviai, bet ko ji verta intuityviai be matematikškai tikslios informacijos, kuri įgyjama darbu, mokantis. Aš nepripažįstu "teatro be žodžių" — tai pantomima, baletas. Visa, kas dabar padaroma iš esmės nauja, susiję su gilia senove. Deimantas susidarė per milijonus metų iš anglies. Jis toks tyras ir spindulys todėl, kad

Sukaktuvinkas Juozas Miltinis

slegtas ilgus amžius. Teatras gimė kartu su žmogum. Dar iki literatūrinio teatro egzistavo ir ritualiniai šokiai, ir apeiginiai vaidinimai, ir mitų personifikacija, o ir dabar — pantomima, baletas. Echilas ir Sofoklis ėjo su miniom, giedodami ditiambus, o paskui užrašė. Teatrą metaforos stebuklas — tai kristalizuotas dabarties ir informacijos bei fantazijos išsaugotos praesities integralas, nauja vertybė, sukurta biologinio žmogaus egzistavimo ir intelekto dėka.

O diskusijos apie kalbos svarbą tarsi pamišo savo objektą — žodį. Kiekvienas žodis kalbos istorijoje gimė per didelį žmogaus ir nacių veiksmingą skausmą. Kuryboje kalba turi kilti iš naujo — fonetiškai, morfologiškai, sintaksiškai, semantiškai su visu aktyviu entimologiniu žodžio krūviu. Be šito žodis scenoje — nesamone, tuščia vieta. Kaip ir deimantas, kuris spinduliuoja, nes buvo slegtas milijonus metų, žodis nėra vien nominacija, vien nominatyvinis vienetas, sukurta buitiniui, pragmatiniam vartojimui, o imagnetintas istorijos klodų".

SOLISTES NIJOLĖ AMBRAZAITYTĖS KONCERTAS

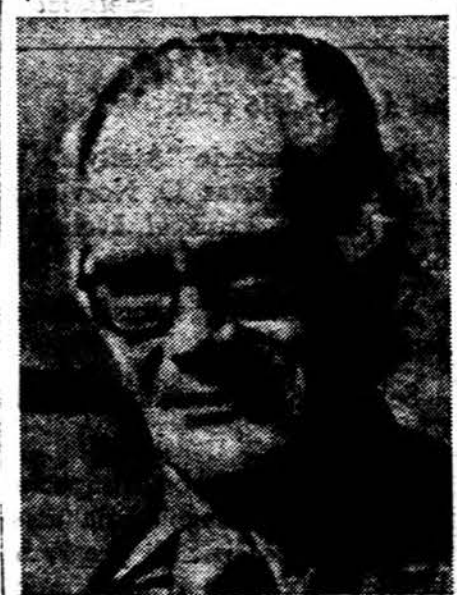
Mezzosopranas Nijolė Ambrazaitytė šiuo metu yra viena iš ryškiausių Vilniaus operos solistų, daugelio konkursų laimėtoja Sovietų Sąjungoje ir užsieniuose. Žymi JAV dainininkė Grace Bumbry, išgirdusi Ambrazaitytės sukurto Amerikų Verdi A doje, įvertino ją kaip vieną pajėgiausių šio meno dainininkių. Jinai su rečitaliais yra gastolavusi Čekoslovakijoje, Lenkijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje, Norvegijoje, Cileje, Peru ir Australijoje.

N. Ambrazaitytės repertuare, be Eboli, Gertrudos, Madalenos, Šarlotės, Zybello vaidmenų opere, yra ir mezzosoprano partijos Verdi ir Mozarto "Requiem" mišiose, Hendelio oratorijoje "Judas Makabejus", Bacho "Ka-

lėdų oratorijoje". Beethovenio "Missa solemnis" ir kituose simfoniniuose ir kameriniuose koncertuose.

Šiuo metu Nijolė Ambrazaitytė lanko savo tėvą, gyvenantį Kanadoje. Ta proga rengiamas jos koncertas Chicagoje. Koncertas įvyks rugsėjo 25 d. 3 val. popiet St. Xavier College auditorijoje, 3700 W. 103 St. Solistė atliks operų arijas ir solo kūrinius šiuo pasaulinių kompozitorių: A. Caldaro, B. Marcello, Ch. W. Glucko, W. A. Mozarto, F. Schuberto, Ch. F. Gounodo ir G. Bizet. O lietuviškos dainos bus šiuo kompozitorių: J. Tallat-Kelpšas, B. Dvarionio, J. Gruodžio, K. Brundzaitės, F. Bajoro, V. Kairiūkščio ir V. Budrevičiaus.

Koncertą ruošia: A. Avižienis, K. Avižienis, D. Bielskis, D. R. Dirvonai, D. Korzonienė, J. Lintakas, A. Rekašienė, dr. T. Remelkis, M. Tamulionienė, dr. V. Vasa tie, V. Vepštas ir D. Viktorienė.

Poetas Robert Lowell (1917-1977)

MIRĖ POETAS ROBERT LOWELL

Vienas iš pokario dešimtmėdais labiausiai iškilusių amerikiečių poetų, Robert Lowell, mirė rugsėjo 12 d. New York'e, važiuodamas iš Kennedy aerodromo į Manhattaną. Mirė, greičiausiai, ištiktas širdies atakos, nes vairuojantis šoferis kurį laiką net manė, jog poetas pakeliui tik užmigęs. Buvo gimęs 1917 m., ir visai neseniai šiemet suėjo 60 metų.

Yra išleidęs daugiau kaip tuziną savo poezijos rinkinių. Jo kūryba visu savo pobūdžiu nebuvo kaip nors drastiškai avangardiška, bet toli gražu ir ne konservatyvi. Tai ne kokia akin krintančia, vaidybiška forma, bet giliai asmeniškai jausmų išgyventa lyrika. Pastaroji jo knyga išėjo tik kelias savaites prieš mirtį: eilėraščių rinkinys "Day by day". Jame poetas atskleidžia eilėraščių knygneįje konstrukciją, pateikia, galima sakyti, poetinę savąją autobiog-

rafią. Toks išpažintinis rašytojo knygoje išsiskyras patiekia dabar tikra poeto gulbės giesmė.

Robert Lowell už savo poezijos knygas yra laimėjęs kone visas ryškiasias Amerikos literatūrinės premijas, tarp jų ir labiausiai prestižinę Pulitzerio vardo premiją.

ROTATORINĖ SPAUDA

Lietuvių fondo finansškai remiamas, Pedagoginis lietuviškos institutas 1972 m. išleido dr. Petro Joniko studiją "Lietuvių bendrinės rašomosios kalbos kūrmas". Studija stampi — didelis indelis lietuvių kalbos tyrinėjimų lobyną. Bet ji perrašyta rotatoriaus mašinėle ir atpausta rotatorium, ir pirmas išspūdis būtų: šai ir nusigyvenome!

Šitokių būdų, tiesa, naudojamos anais metais, kai dar trynėms stovyklėse ir turėjome daug entuziazmo, bet trūkome priemonių. Tada net ir literatūros almanachai ("Baltija") ir žurnalai ("Gintaras", "Vaga" ir kt.) šitaip rotatorium buvo spausdinami. Vadinas, dr. P. Joniko studijos išleidimo būdas lyg ir liudyto, kad po trejetą dešimtmečių vėl grįžtame į panašius laikus, kaip anie pokario metai. Tačiau šitaprocenškai geriau, kad studija pasirodė šitokin draužėn įvilkta, negu kad ji būtų likusi rankraštyje.

Tačiau pasirodo, kad ir nemažą krašto didelės leidyklos priverstos jau tokiom priemonė naudotis. Pvz. britų Oxford University Press 1975 m. leidybos plane buvo numatęsi taip atspausinti apie 30 knygų. Routledge ir Kegan Paul taip pat metėsi į tokį spausdinimo būdą. Romanai ir toliau būsią renkami linotipais ar monotipais, daugiau tik mokslinių knygų autoriams leidykos pateiks specialaus popieriaus, sėsk, perrašyk, o perrašytasis tekstas bus fotografuojamas ir dauginamas. Šitaip leidžiamos knygos būsiąncios 3-5 kartus pigiau pagaminamos.

Moklinėms knygoms iš tikro kartais prireikia specialaus šrifto ar ženklų ženkliu (ju, kaip matome, reikėjo ir dr. P. Joniko studijai, ir perrašinėtojas kai kur bus šitą pridėlojes rankute). Tai pasutina ir pabrangina rinkimą. Šai britų Routledge leidykla numato išleisti anglų-kijų kalbų žodyną, kuriam, tur bū, orireiks nemaža visokių ženklų ir uodegučių, ir autorius visa tai privalės tekste sužymėti.

MIRĖ GRAFIKAS TELESFORAS KULAKAUSKAS

Rugpjūčio 27 d. Lietuvoje mirė dailininkas — grafikas Telesforas Kulakauskas. Rugpjūčio 7 d. jam būtų suėjo 70 metų. Baigęs Kauno meno mokyklą, 1935-1936 m. gilinio studijas Paryžiuje. Buvo vienas iš Lietuvių dailininkų sąjungos organizatorių. Ars kolektyvo narys. Daugiausia reikšėsi grafikoje, piešiniuose ir vario raiziniuose meistriškai valdydamas linijas arba šadamas šėliais. Yra padaręs dekoracijas ir teatrui. Nepriklausomo Lietuvos pastaraisiais metais dienraštyje "XX Amžius" reikšėsi ir kaip šmaikštus karikaūristas. Jo a nuometinės politinė ir visuomeninė prasme aktualios karikatū-

ros turėjo didelį pasisekimą. Visą gyvenimą Telesforas Kulakauskas užsiėmė ir knygų iliustravimu. Čia paliktasis jo kūrybinis lobis yra ypač didelis ir vertingas. Vyresnieji turbūt dar gerai prisimena jo pieštą Antano Valčiulio romano "Valentino" be galo puikų viršelį ir pačios knygos elegantiškas iliustracijas.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGEJAMS

Daug sutaupysite, pirkdami čia reikmenis. Pasirinkite patogiausią atidėję pasirinktus reikmenis ypatingai pigiai. Pinau užbaigtų foto nuotraukų apšalinimas. Atidaryta pirmą ir ketvirtą vakarais iki 9 val.

WAGNER and SONS

TYPEWRITERS, ADDING MACHINES AND CHECKWRITERS. Nuomoja, Parduoda, Taiso. Virš 50 metų patikimas jums patarnavimas. Phone — 581-4111. 5610 S. Pulaski Rd., Chicago

NAUJAUSIOS KNYGOS, GAUNAMOS "DRAUGE"

SAUJA SKATIKŲ. Premijuotas romanas Kazys Almonas, 240 psl.	35.00
PUTINAS MANO ATSIMINIMUOSE M. M. Mykolytė-Slavienė, 452 psl. Kietals viršelis	9.00
NAUJŲ LAIKŲ LIETUVOS ISTORIJA, I t. 543 psl., kieti viršeliai	15.00
BASTONO MAISTAS Bronys Raitis 409 psl., kieti viršeliai	10.00
MINTIS DIALEKTIKINIAME ŽAISME Feliksas Jucevičius 273 psl.	6.00
PENSILVENIJOS ANGLIAKASIO LIETUVA Vladas Būtenas 343 psl., kieti viršeliai	20.00
MIGUEL MANARA. Šešių veiksmų misterija O. V. Milašius, 84 psl.	2.00
DEBESYS IR PROPEROS. Romanas Petras Meikinis, 292 psl.	6.00
LKB KRONIKA, III d, 424 psl. Kieti viršeliai	4.00
ALKANA KELIONĖ. Eilėraščiai Kazys Bradūnas 115 psl., kieti viršeliai	6.00
VIENOS AISTROS ISTORIJA. Romanas Migelis de Unamuno, 150 psl.	4.00
TRYLIKTOJI LAIDA. Pasakojimų pynė jaunimui Juozas Toliusis, 254 psl.	4.00
BROLIAI PRADEKIM Benvenutas Ramanauskas, O.F.M., 272 psl.	6.00
NAMU IR ARTIMIAUSIOS APLINKOS ŽODYNELIS Rimas Černius, 75 psl.	2.50
MERGAITĖ IS GETO. Romanas R. Spalis. IRL 1975 m., 385 psl.	3.00
LIETUVISKAI—PORTUGALICKAS ŽODYNAS A. D. Petraltis — Lucija Jodelis, 194 psl.	1.00
KARKLŲ KATINUKAI Birutė Vytenė, 24 psl.	3.00
HAMILTONO LIETUVIAI Kolektyvas, 111 psl.	5.00
KODEL KUNYGAS SU ALTORIUM ATSIUKO I ŽMONES A. Rubikas	
Liturginių reformų prasmė, 44 psl.	1.00
NYKSTUKŲ MOKYKLA Adelfs Jonušaitis—Abromaitienė, 63 psl.	3.00
JAUNAMARTE Jonas Valaitis, 126 psl.	4.00
KOCIOS St. Yla, 22 psl.	0.25
PO VASAROS. Eilėraščiai Vitalija Bogutaitė, 68 psl.	4.00
SAIGONAS, istorinė apysaka Vl. Vijelkis, 156 psl.	3.00
LIETUVIŲ IMIGRACIJOS BRAZILIJON PENKIASDEŠIMTMEČIS Kolektyvas, 287 psl.	4.00
ZEMAIČIAI Aleksandras Pakalniškis, 164 psl.	4.00
METMENYS, Nr. 23 Vyr. redakt. V. Kavolis, 206 psl.	3.00
ANGLŲ KALBOJE THE VIOLATION OF HUMAN RIGHTS IN SOVIET OCCUPIED LITHUANIA, a report for 1975, 100 psl.	4.00
THE PROVIDENTIAL PATH (Archbishop George Matulaitis 1871-1972) Fr. Victor Rimšelis	3.00
LITHUANIA MINOR M. Brakas, 304 psl., kieti viršeliai	15.00
CONFRONTATIONS WITH TIRANNY Edit. Alfred Straumans 363 psl., kieti viršeliai	15.00
THE SECRET LIFE OF THE POLITICAL REFUGEE Edmond Narutowicz, 79 psl.	4.00
RADVILA JUODASIS, biografijs... 668 cmfvy vbgk cmfw cmf b Brumotas Buseckis, 204 psl.	35.00
LIETUVOS RYŠYS SU AMERIKA, istorinė apybraiža Viktoras Karosas, 176 psl.	32.00
KRISTUS IR EUCHARISTIJĄ Dievo Velika Išganyms istorijoje Pranas Manelis, 304 psl.	37.00

Pasilaikykite šį knygų sąrašą, tolimoms užsakymams.

Nuomonės ir pastabos

KITIEMSI AISKU, O MUMS NE

Tiems mūsų garbingiems istorikams, kurie dar iki šių laikų stengiasi mus įtikinti, kad senovės Lietuva buvo tik Didžioji Kunigaikštija, valdoma tik didžiųjų kunigaikščių, o ne karalija, valdoma karala šoreu, valdoma karaliu, aš norėčiau pasakyti kelis žodžius apie idomų radinių, kurį užtikau antikvare.

Tai yra du lapai iš M. Carey and Son atlaso, išleisto 1821 metais Philadelphiajio. Šis atlasas didelio formato ir jis buvo perspausdintas Amerikoje iš Londono 1817 metais išleisto atlaso. Lapas Nr. 55 susideda iš ranka nūspalvinto 18-to šimtmečio Lietuvos, Lenkijos ir Vengrijos žemėlapių, kur Lietuva yra pažymėta tik "Lithuania", ne "Great Duchy of Lithuania". Žemėlapiu šonuose yra Lenkijos ir Vengrijos aprašymai ir sąrašas nuo Lietuvos — Lenkijos karalystės atimtų žemių per visus padalinimus. Apačioje yra sąrašas Lenkijoje ir Vengrijoje įvykusių kauynių nuo pat istorijos pradžių.

Bet idomiausias yra antras lapas, kuriame chronologiškai duodami visų Lenkijos, Vengrijos ir Bohemijos valdovų genealogijos medžiai. Lenkijos skyriuje paminėta, kad Piastų gimine, kuri valdė kraštą 528 metus, sudarė 19 kunigaikščių ir tik 4 karaliai. Iki 1295 m. Lenkiją valdė beveik vien tik kunigaikščiai,

ir tik tais metais Pšemislav gavo karūną ir karaliaus titulą ir buvo pripažintas karūną išlaikanti Lietuvos karaliumi. Nuo to laiko visko įipėdiniai jau turėjo tą privilegiją. Bet jis neilgai karaliauvo, nes sekančiais metais jį nužudė O-ho, Brandenburgo markizas.

Pagalvokime, tai buvo 1295 metais, 42 metais vėliau negu Mindaugas buvo vainikuotas Lietuvos karalium. Ar tai ne ironiška? Lenkija, kur iki 1295 buvo valdoma kone vien tik kunigaikščių, dabar pasidarė karalija ir, bandydama nuvertinti lietuvos prestižą Rytų Europoje, jai tos privilegijos nepripažino ir i tikino kitus pasaulio kraštus panašiai daryti.

Moskovos valdovas, kol Rusija sudarė atskirai valdomos kunigaikštijos, savę vadino irgi kunigaikščiu. Bet, kai prisijungė sau daugiau žemių, tai jau pasivadino caru, cėsorium ar imperatorium, nors iš Romos Imperatoriaus karūnos niekad negavo. Tai kodėl mes vis tiek stengiamės vadinti Gediminą, Algirdą, Kęstutį ir Vytautą kunigaikščiais, kada jų rankose buvo tiek pat ar dar daugiau žemių ir net jie patys ir kiti Europos valdovai juos vadino karaliais?

Val Ramonis, Chicago

1977-1978 METŲ EKSURSIJOS I LIETUVĄ

AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU

9727 So. Western Ave., Chicago, Illinois 60643

Tel. — (312) 238-9787

DAR YRA VIETU I LIETUVĄ SEKANCIOSE GRUPĖSE:

Rugsėjo mėn. 26 dieną, spalio mėn. 10 ir spalio mėn. 17 dienomis — vienos savaitės kelionės. Kaina nuo \$859. (iš Chicago pradedti prie kainos \$121.)

NAUJI SKRIDIMAI (CHARTERS) I VILNIŲ SU PAN AMERICAN LFKTUVAIS IS NEW YORKO: Kaina nuo \$640.00.

Išvykimo datos: 1977 m. — lapkričio mėn., 1978 — vasario, kovo ir balandžio mėnesiai.

Kalėdinė kelionė GRUODŽIO mėn. 20 dieną — 2 savaitę (Maskva, Vilnius, Ryga) \$1188.00.

Kelionė į Sv. Zemę ir Graikiją — lapkričio mėn. 11 dieną — vadovaujama operos solisto Algirdo Brazio; kaina \$1174.00.

Prie visų aukščiau minėtų grupių galima jungtis iš visų kitų Amerikos ir Kanados miestų su papildomu mokestiu.

(Prices are based on double occupancy and are subject to change and/or government approval).

Taip pat parduodame skridimus (charters) iš Chicago į Los Angeles — kelionė į vieną galą \$89.00.

REDAGUOJA SAULIUS KUPRYS, 1806 S. 49TH CT., CICERO, IL. 60650

VISI PASIJUDINKIM Į ŽYGI!

Artėjant rudenii, artėja ir Pabaltiečių žygis už žmogaus teises — vienas iš svarbiausių įvykių lietuviškame gyvenime šiais metais. Šis užsimojimas buvo pradėtas pavasarį. Mūsų visuomenės jis buvo entuziastingai priimtas. Vėžimas pradėjo greitai tempu riedėti, prisijungus latviam ir estam. Sklandžiai pasidalinus darbais, sudarytos darbo komisijos.

O dabar beliko tik savaitė iki žygio dienos. Lig šiol lietuviai ypač stipriai rėmė žygio planus — siuntė aukas, rašė laiškus. Informacija apie žygių planus nuskambėjo spaudoje ir radijo valandėlėse. Šita veikla buvo be galo svarbi, pradedant žygio planus vykdyti. Tačiau prisipažinkime, kad tie darbai iš daugumos mūsų ne daug pareikalavo, nei laiko, nei pinigų. Bet kelionė į Washingtoną... tai jau visai kitas dalykas. Čia jau reikia savaitgalį nusiminti nuo darbo ar mokslo, per

trumpą laiką atlikti ilgą kelionę, pavargti, plakatą nanešti, gal net lietuje pastovėti. Čia teks paaukoti savo laiką, miegą, laisvalaikį, ir ne vieną pinigėlį. Tačiau artieji menkniekiai drįs pastoti mums kėl'ą? Šis žygis daug ką pasakys apie lietuviškąją išeiviją. Laikas pasipirti tuos savimylės malonumo, ir dvasinio šykštumo akmenis nuo vieškelio. Gana vieni kalbomis ir raštais Lietuvą laisvinti. Įkalinti ir kankinami mūsų broliai iš mūsų laukia ryžtingo žygio, vienybės ir dvasinio subrendimo. Rugsėjo 24 d. lietuviai visais keliais plauks į šio krašto sostinę, į didingą pabaltiečių ryžto manifestaciją, kurios metu pasaulio dėmesin bus pristatyti patys giliausi pavergtų pabaltiečių troškimai. Neatsisakykime padėti savo pavergtam broliui, neatsisakykime savo tautinės pareigos. Tegul lietuviška dvasia vėl dega mumyse!

Ofelija Barškėtytė

KURSAI PAVOJUJE!

Illinois universitete, Chicago Circle filijoje, lietuvių kalbos dėstymas buvo pradėtas prieš penkerius metus, po to, kai lietuvių kalba giliau neprigijo Chicago universitete. Tačiau atrodo, kad ir dabartiniai kursai Illinois universitete nestovi ant stipraus pagrindo. Kursams prasidėjus, juos lankydavo daugiau kaip šimtas studentų. Dabar beliko apie dvidešimt. Tai stebėtina, kadangi ši universiteta lanko apie 400 lietuvių kilmės studentų. Čia nesileisime į diskusijas, ieškant šios apgailėtinos padėties priežasčių. Gal tai dar vienas lietuviškos visuomenės pasimetimo simptomų: kai tiek daug rašalo ir nervų yra skiriama, vis ginčijantis (tiek už, tiek prieš) apie Vilniaus kursus. Ir tik paskutinę minutę susigriebiama, kad čia visai pašonėje yra ir sprendimas, ir sutrikimas. Tačiau šita apgailėtina padėtis, neturėtų stebinti tuos, kurie yra šiek tiek susipažinę su Circle studentų mentaliteta. Per dešimtį metų ten (įsivaizduokite 400 lietuvių studentų) nesugebėta suorganizuoti bent šio tokio lietuviško klubo. Spausdiname čia B. Juodelio laiško ištrauką, kursų reikalų; laiškas buvo išsiųstas visiems UICC lietuvių kilmės studentams.

"Prieš penkerius metus Illinois universitete, Chicago Circle buvo pradėtas liuanistikos kursų dėstymas. Šiame laikotarpyje juos lankė daugelis lietuvių studentų. Penkerius metus šią programą sėkmingai vedė profesorė dr. Janina Reklaitienė, pasiryžusi šį darbą tęsti ir toliau.

"Šie kursai buvo įsteigti, kad UICC lankantieji lietuviai studentai galėtų pagerinti savo litu-

anistines žinias, už tai gaudami kreditus. Šie kursai daug kam padėjo sustiprinti lietuvių kalbos žinojimą ir savosios kilmės pažinimą. Mokoma programa yra labai naudinga kiekvienam lietuviui, dėstomų dalykų pasirinkimas yra labai platus, pagal kiekvieno pajėgumą, nesunkiai gaunant kreditus.

"Praėjusiais mokslo metais sumažėjus liuanistikos kursų lankančių studentų skaičiui, universiteto vadovybė suabejojo, ar verta šią programą toliau laikyti? Tuo reikalu UICC atsklausė ir L. B. Švietimo tarybos, kuri, tikėdama šių kursų reikalingumą, deda visas pastangas jų išlaikymui. Deja, dabar ne nuo Švietimo tarybos ir ne nuo UICC vadovybės priklauso šių kursų išlaikymas, bet nuo Tavęs. Lituanistiniai kursai bus tęsiami, jei jiems registruosis reikiamas studentų skaičius. Taigi, viskas priklauso nuo Tavęs, mielas kolega-e".

Dalis šaunios jaunomenės Ateitininkų kongreso bankete rugsėjo 4 d. Clevelande. Sėdi iš kairės: A. Zygas, G. Damašytė, G. Reinytė, L. Stončiūtė; stovi G. Zaranka, A. Turuta, D. Salikytė, D. Lapkus, D. Pauliūtė, K. Smalinskas, B. Tušinaitė, V. Musonytė, AP atstovai ir R. Razgaitienė.

TRUMPOS BANGOS

Cicero miestelis (prie Chicago) yra tapęs lietuvių studentų populiaria gyvenviete. Per paskutinį mėnesį čia apsigyveno net šeši kolegės-ės.

Ričardas Daunoras po sėkmingo koncerto Chicagoje rugsėjo 25 d. koncertuos Los Angeles lietuviams. Koncertų pelnas skiriamas paremti IV Jaunimo kongresą.

"Vaiva" studentų vokalinis vienetas Chicagoje kviečia balsin-gą jaunimą prisijungti. Grupės sekantis pasirodymas bus Omaha, Nebr.

Jonas Krumplys išvyko į Paryžių studijuoti architektūrą.

"Ateities" žurnalo jaunimo konkurso terminas jau praity — buvo rugsėjo 15 d.

Chicago SAS draugovės pirmininkė yra D. Salikytė.

Sol. Violeta Rakauskaitė, kviečiama PLJS-gos, ši rudenį dainuos Šiaurės Amerikoje.

Hamiltono mergaičių choras rugpjūčio 7 koncertavo Buenos Aires, Argentinoje. Choro kelio-

Dramatinės įstamos momentas iš studentų pastatytos muzikinės tragedijos "Parquette Markas (sic)" premjeros: J. Duncia, P. Kisieliūis Jr., A. Zygas ir L. Bradūnaitė. Veikalas vyksta Chicago pietuose, kur gyventojai nutarė uždrausti juoda spalvą: "Ponas Mandrui, jūs nusidėjot, į baltą sūrį kmyrus dė-jot, nerelika čia sėdėti juodųjų, kai įsikandi, ilks tarp dantų, net gėda šypsotis prie panų gražių". Veikalas nebus kartojamas. Matėm at-kų kongrese.

Liudas Kuliava, žinomas stygininkas iš Wisconsin miškų, su dideliu pasisekimu koncertavo vasaros stovyklose ir sezoną užbaigė Clevelande Ateitininkų kongreso susipažinimo vakare.

Ateina diena kiekvieno studento gyvenime, kada jis yra pakeliamas į sendraugius: Jurgis Bradūnas gimtadienio proga Ateitininkų kongreso balijuje keliamas padangėn R. Zemaityčio, V. Naručio ir R. Sakadolskio dėka.

Vieno kolegės atsiliepiamas, užklauso: "Ar malonėtumėt parašyti Akademinei Prošvaistėm kokį straipsniuką?"

nei daug padėjo PLB.

Rugsėjo numerio "Ateityje" V. Nakas, V. Volertas, D. Norvilaitė ir Z. Kliorytė kritiškai žvelgia į SAS.

AP nuotraukos spausdinamos Jono Kuprio dėka.

Sekantis SAS suvažiavimas bus Chicagoje.

Mokslų ir kūrybos simpoziumas, kuris bus Chicagoje kalakutsavaltalyje, bus speciali programa lietuvių studentų ir mokslininkų supažindinimui.

Edis Razma išvažiuoja studijuoti į Clevelandą.

Tuo pačiu tikslu Tadas Klimas atvažiuoja į Chicago.

Sekančiame AP numeryje G. Aušraulis aprašys Lituanistinę stovyklą, o E. Razmą Northwestern Universiteto lietuvių klubo veiklą.

Netrukus pasirodys 3 ir 4 šių metų "Lituanus" numeriai.

AP redaktorius ieško pavaduo-

Jaunimas dainuoja, senimas politikuoja. Dar viena kongresinio banketo rugsėjo 4 d. Clevelande nuotrauka: Rygelio ir Rajecko gražiai sutvarkytas stalas jungiasi dainon, akordeona's pritariant R. Juzaičiui ir A. Razgaitiui.

tojo ar pavaduotojos.

Korpi Neo-Lituania š. m. rugpjūčio 26 — 28 d. suruošė išvažiavimą į Tabor Farm, Sodus, Mich. Išvykoje dalyvavo netoli 70 asmenų, tačiau jaunimo mažai.

JAV LB taryba priėmė rezoliuciją, kurioje LB ipareigota į tarybos sesijas kviešti ir JAV LJS. Taipgi ipareigota sudaryti lietuvių ir kitų stipendijos šalpos fondų sąrašą.

Šių metų Lituanistinėje stovykloje, kuri vyko prie Roches-

terio, N.Y. dalyvavo 29 studentai. Nežiūrint, kad stovykla vyko New Yorko valstijoje, nė vienas niujorkiškis nesiteikė joje dalyvauti. Daugiausia dalyvių buvo iš Illinois, antroji vietoj buvo Kalifornija.

C. Zapolytė išvažiuoja studijuoti į Romą.

Pirmoji Kanados vakarų stovykla praėjo su dideliu pasisekimu. Paskutinį vakarą į stovyklą suvažiavo net 150 studentų; o jų tarpe buvo ir čekigietis Rasa Soliūnaitė.

SAS STOVYKLAI PRAĖJUS

Šiais metais studentų ateitininkų stovykla įvyko Dainavoje nuo rugpjūčio 29 d. iki rugsėjo 1 d. Dabartinė Studentų ateitininkų sąjungos valdyba, kurios būstinė yra Chicagoje, jau seniai planavo šią stovyklą, kad jos linksmoji ir rimtoji dalis būtų suderintos ir prasmingos.

Suvažiavo daugiau kaip šimtinė studentų. Daugumas studentų po stovyklos planavo vykti į IX Ateitininkų kongresą, kur teko vėl su daug kuo susitikti ir pasidalinti stovyklos išpučiais.

Stovykloje buvo apščiui rimtų paskaitų. Kun. K. Puzevičius iš Brooklyn mus supažindino su Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika; dr. Z. Rekašius savo paskaitoje kalbėjo apie Lietuvos padėtį po karo ir dabar; dr. K. Keblys apie šių dienų lietuvių literatūrą, o L. Gražulienė savo pranešime aptarė išeivijos lietuvių spaudą. Informacinį pranešimą apie Vliką padarė R. Janulevičiūtė, kuri vasaros metu talkininkavo Vliko raštinėje New Yorke. Keli čekigietiai išskėlė vieną kitą kietesnį klausimą ryšium su šiuo pranešimu. Apie SAS valdybos veiklą ir būsimąjį kongresą pranešimą padarė sąjungos pirmininkas Saulius Girnius. Pabaltiečių žygio už žmogaus teises vyriausio komiteto sekretorė, Gintė Damašytė, išsamiai supažindino stovyklautojus su žygio paruošiamaisiais darbais. Kiek te-

ko patirti, net 75 proc. stovyklaujančių žadėjo važiuoti į Washingtoną. Žinomas giesmininkas Pranas Zaranka su mumis surepetavo nemažai naujų (bent man) giesmių, kurios buvo giedamos šv. Mišių metu Ateitininkijos kongrese, Clevelande.

Tačiau studentai vien tik rimta programa negali maitintis. Pirmąją stovyklavimo dieną buvo susipažinimo vakaras — šokiai ir žaidimai. Sportavome. Šokome. Dainavome. Stovyklos programa buvo išleistas net specialus dainorėlis. Fuksų dieną viešpatiai kankino fuksus, tačiau vakarop fukseliai atsilygino pasirodymų metu. Neapsieita ir be talentų vakaro.

Stovyklos metu trys nauji studentai buvo pakelti į pilnateisius studentų ateitininkų sąjungos narius.

Kal reikia kilnotis. Buvęs klelandietis, dabar čekigietis S. Girnius padeda E. Razmą, buvusiam čekigietui, būsimam klelandietui, kantis mantą kelionai į rytus. Visos nuotraukos Jono Kuprio

DAR APIE ŽYGI-PASKUTINĖS ŽINIOS

Šiomis dienomis įtemptai dirbama, norint užbaigti pasirošimo darbus Pabaltiečių žygiui už žmogaus teises. Atrodo, kad darbas vyksta sklandžiai. Šios vietovės organizuoja autobusus į Washingtoną: Bostonas, Bridgeportas (Conn.), Chicago, Clevelandas, Detroitas, Elizabethas, Hartfordas, Minnersville (Penn.), Newarkas, New Yorkas, Philadelphia, Torontas ir Waterburis. Jau sudarytas garbės komitetas. Ketvirtadienį prieš žygi bus priėmimas, kurį ruošia žygio talkininkas kongresmanas Blanchard. Lėjimas tik su pakvietimais. Žygio vyriausio komiteto pirmininkas Viktoras Nakas jau išskrido į Washingtoną koordinuoti reikalus vietoje. Prie Lincoln memorial, kur vyks demonstracija, išnuomota speciali patalpa informacijos centrui. New Yorko lietuviai žygio proga gamins baltus marškinius (T-shirts) su užrašu: Baltic Human Rights Rally, September 24, Washington, DC. Demonstracijos meninėje dalyje pasirodys Philadelphia's tautinių šokių grupė "Aušrinė". Iš Philadelphia's važiuos net trys autobusai. Demonstracijoje kalbės žinomas disidentas Litvinovas. Baltieji Rūmai taipgi prižadėjo atsiųsti savo atstovą. Iš Chicago vykstantys autobusai. Kalnuoja tik 45 dol. Raginame kuo gausiausiai registruotis — PLJS Rysų centras 2422 W. Marquette Road.

Stovykla laikytina viena iš sėkmingiausių, kuriose teko būti. Ne tik buvo turininga programa, bet ir nuotaika buvo puiki. Stovyklos pasisekimą užtikrino suvažiavusiųjų darbinga ir linksma laikysena. Didelis stovyklautojų skaičius liudija SAS gyvastingumą ir šviesią jos ateitį. Esame dėkingi SAS valdybai už prisimintinos stovyklos surošimą. Ramunė Kubiliūtė